

liber decimus

dabatur. cogita dei voluntate futura nūciabāt. Xpus quippe in carne venturus et qm illo tā clara pfecta sūt. atqz i eius noīe impleta. pmitēta hōim et ad deum oueris voluntatū. remissio peccatorū. grā iusticie. fides piorū. et p vniuersi orbē i verā dimitatē mltitudo credētiū. culture simulacrorū. demōnūqz subūho. et tēptacōibz exēcitacō. p ficiētiū purgacō. et liberacō ab om̄i malo. iudicij dies. resurrectō mortuo rū. societatis impiorū. eterna dānacō regnūqz eternū gloriofissime ciuitatis dei. ospectu eius immortaliter pfruentis: m huius vie scripturis pdicta atqz pmissa sunt: quorū tā multa impleta cōspicimus. ut recta pietate futura esse cetera fidamus. Quiusvie rectitudinē usqz ad deū videndū. eiqz in eternū coherendū. m sanctarū scripturarū q pdicatur atqz asserit. veritate quicūqz non credit. i ob hoc nec intelligunt: oppugnare possunt: sed expugnare non possunt. Quapropter in decem istis libris et si mīmus q nōnullorū de nobis expectabat intentio: tñ quorūdā studio qntū verus deus et dñs adiuuaē dignatus ē satis fecimus: refutādo otradictōes impiorū q cōditorū sancte ciuitatis de q disputāe instituimus deos suos pferūt. Quorū decē librorū quīqz supiores adūsus eos oscpti sūt. q ppter bonavite huius deos colēdos putāt: qnqz autē posteriores adūsus eos. q cultū deorū ppter vitā q post mortē futura ē suādā existimāt. Demēps itaqz velut in pmo libro polliciti sumus. de duarū ciuitatū qz i hōe seculo pplexas dixim⁹ inuicēqz pmixtas exortuqz pcursu. et debitis simbo: qd dicēdū arbitrorū qntū diuinitus adiuuabor expeciā.

Explicit liber decimus.

Incipit capitula libri. xi.

- i **D**e ea parte opis qua duarū ciuitatū id est celestis ac terrene iniciati fines incipit demonstrari.
- ii **D**e cognoscendo deo: ad cui⁹ noticiā nemo hōim puenit: nisi p mediatoriē dei i hōim hōic̄ ihesū xp̄m.
- iii **D**e auctoritate canonice scripture: diuīmo spū condite.
- iv **D**e odicōne mūdi: q nec intēporalis sit nec nouo dei ordīata o filio: quasi postea voluerit qd antea noluerit.
- v **T**ā nō esse cogitādū de infimis tpm spacijs an mundū: q nec de infinitis locorū.
- vi **C**reacōmis mūdi tēporū vnū esse pncipiū: nec aliud alio pueniri.
- vii **D**e qualitatē p morū diez: q ante q sol fieret vesperā et mane tradūtur habuisse.
- viii **Q**ue qualisue intelligēda fit dei requies q post opa sex die rū requieuit in septimo.
- ix **D**e angelorū odicōe qd scdm dīma testimonia sentiendū fit.
- x **D**e simplicitate incommutabili trinitate pris. et filij et spūs sancti vniuersi dei: cui non est aliud qlitas aliud substātia.
- xi **A**n eius būtūdīmis quā sancti angeli ab inicio sua sp̄ habuerūt etiā illos spūs qm veitatem non steterūt participes fuisse credēdū fit.
- xii **D**e opacōne būtūdīmis iusto rū necdū tenentū pmissiōnis dīme pmissū: et p morū in padiso hōim an peccatū.
- xiii **A**n ita vnius felicitatis om̄es angeli sūt creati: ut neqz lapuros se possent nosse q claphi sūt: et post ruinam latentiū

- pseuerat̄e sue p̄sciētā accepe
 r̄int qui steterūt.
xvij **D**e ḡne locucōmis dictū sit
 de diabolo q̄ iheritātē nō ste-
 terit q̄ veritas nō est ī eo.
xv **Q**uid sentiēdū sit de eo quod
 scriptū ē: ab īicio diabolus
 peccat.
xvi **D**e gradib⁹ et differētis crea-
 turarū: q̄ aliter p̄ndet vtilita-
 tis vſus: aliter ordo racōmis.
xvii **D**e viciū mālicie nō naturā esse
 h̄cōtra naturā: cui ad p̄cādū
 nō cōditor causa ē h̄ volutas.
xviii **D**e pulchritudine v̄mūlitatis:
 que p̄ ordinacōz dei etiā ex cō-
 trariorū sit oppōsicōe lucētior
xix **Q**uid sentiēdū videat̄: diuisit
 deus īter lucē et tenebras.
xx **D**e eo qđ post discrecōne lucis
 atq̄ tenebrar̄ dictū est et vi-
 dit deus lucē q̄ bona est.
xxi **D**e eterna et incōmutabili sa-
 entia dei ac volūtate: q̄ sp̄ illi
 v̄mūsa q̄ fecit sic placuerūt fa-
 ciēda quēadmodū facta.
xxii **D**e h̄is quib⁹ ī v̄mūlitate re-
 rū a bono creatore bñ oditar̄
 quedā displicēt: et putāt nul-
 lā malā esse naturā.
xxiii **D**e errore ī quo origemis do-
 ctrinā inculpatur.
xxiv **D**e trinitate diuīma: q̄ p̄ om̄ia
 opa sua significacōis sue spar-
 sit īdicia.
xxv **D**e tripartita totius philos-
 ophie disciplina.
xxvi **D**e īmagīne sūme trinitatis:
 q̄ scđm quendā modū ī natu-
 ra est nec dū beatificati h̄is.
xxvii **D**e essentia et sciētā: et v̄trius-
 q̄ amore.
xxviii **A**n etiā ip̄m amore quo et esse
 et scire diligimus diligē debe-
 amus: quo magis diuīme tri-

- mitatis īmagīne p̄m̄ q̄mus.
xxix **D**e sanctorū āgelorū sc̄ia: quā
 trinitatē ī ip̄a eius deitate no-
 uerūt: q̄ operū causas prius
 ī operate arte q̄ ī ip̄is opi-
 bus artificis intuētur.
xxx **D**e senarij numeri p̄fectōne: q̄
 partiū suar̄ q̄ntitatē opletur.
xxxi **D**e die septimo ī quo plenitu-
 do et requies cōmendatur.
xxxii **D**e opīmōe eorū q̄ āgelorū cre-
 atōz āteriorē volūt ee q̄ mūdi
xxxiii **D**e duab⁹ angelorū societati-
 bus diūhis atq̄ disparib⁹: que
 nō īcōgruc intelligūt lucis
 et tenebrar̄ noīb⁹ nūcupate.
xxxiv **D**e eo q̄ quidā putāt ī odiō-
 ne firmamēti aquar̄ discretā
 rū noīe angelos signatos: et
 q̄ quidā aquas existimat nō
 treatas.

Explicit capitulo libri. xi.
Incipit liber xi. Ca. pmū.

Quātātē dei dici-
 mus cuius ea sc̄p-
 tura testis ē q̄ nō
 fortuitis motib⁹
 ammor̄ h̄ pla-
 ne sūme disposi-
 tōis p̄uidētia
 sup om̄es om̄ gentiū literas. om̄a si-
 bi ḡnā ī gemorū h̄uanor̄ dīma ex-
 cellēs auctoritate ſbiecit.ibi quippe
 scriptū ē. Gloriosa dicta fūt de te: ci-
 uitas dei. Et ī alio psalmo legit̄. Ma-
 gnus dñs et laudabilis nimis: ī ciuitate
 dei nr̄ ī monte sancto eius: dilata-
 tās exultacōne v̄mūse terre. Et pau-
 lo post ī eodē psalmo. Sicut audiui-
 mus. itaq̄ vidimus: ī ciuitate dñi v̄-
 tutū ī ciuitate dei nr̄: deus fundavit
 eā ī eternū. Itē ī alio. Flumis īmpe-
 tus letificat ciuitatē dei: sanctificauit

tabit nāculū suū altissimū. Deus in medio eius nō omouebitur. **H**ijs at; huiusmōi testimonijs q̄ oia omemo- rāemīmis lōgū ē. didicimus eē q̄ndā ciuitatē. cuius ciues esse cupimus il- lo amore quē nobis eius oditor inspi- rauit. **H**uic cōditorū sancte ciuitatis. ciues terrene ciuitatis deos suos pfe- rūt ignorātes eum esse dēu deorū: nō deorū falso. id est impiorū et supbo- rū q̄ eius incommutabili omnibusq; cō- munī luce p̄uati et ob hoc ad quandā egenā potestatē redacti suas quodā mō p̄uatas potētias oſectātur. hono- resq; diuīmos a deceptis s̄bditis que- rūt: h̄ deorū p̄iorū atq; sanctorū q̄ po- tius ſeipos vñ subdē q̄ multos ſibi: potiusq; dēu colere: q̄ p̄ deo colo- dectātur. **H**uius sancte ciuitatis im- micis decem ſupiorib; libris q̄ntū po- tuimus dñō & rege nrō adiuuāte re- ſpondimus: nūc vero quid a me iā ex- ſpectetur agnoscēs. meiq; nō imme- mor debiti de duarū ciuitatu; terrene ſc; et celeſtis q̄s in hoc interim ſeculo pplexas quodāmō diximus inuicēq; p̄mixtas exortu et excursu et debitis fi- mib; q̄ntū valuero diſputaē eius ipi- us dñi et regis nr̄i vbiq; opitulacōne fretus aggrediar: p̄mūq; dicā quē- admodū exordia duarū iſtarū ciuita- tū in angelorū diuīuitate p̄cesserint.

Agnū est et **¶ Ca. iij.**

Madmodū rarū vniuersam creatu- ram corporeā et incorporeā conſide- ratā comp̄tāq; mutabilē m̄tē cōe mē- tis excedē atq; ad incommutabili ſb- ſtatiā p̄uemre: et illuc diſtere ex ipo. qd̄ cunctā naturā. q̄ nō eſt qd̄ ipē. nō fecit mihi ipē. **H**ic enī deus cū hoīe nō p̄ aliquā creaturā loquit̄ corporalē cor- palib; inſtrep̄es aurib; ut inter ſonā- tē. et audientē aerea ſpacia vberētur: nec p̄ eiusmodi ſp̄ualē q̄ corpū ſimi- litudinib; figurat̄ ſicut in ſommis vel-

quo alio tali mō. **N**āc ſic velut corporis aurib; loquit̄: q̄ velut p̄ corpus loq- tur: et velut in ter poſto corporalū loco rū in ter uallo. **V**ultū enī ſimilia ſunt. talia viſa corporib;. **H**z loquit̄ ipa veri- tate: ſi quis fit ydoneus ad audiēdū mente nō corpe. **A**d illud enī hoī ſita loquit̄ qd̄ i hoīe ceteris quib; hō cō- ſtat ē melius: et quo ipē deus ſolus ē melior. **C**ū enī homo rectiſſime intelli- gatur. vel ſi hoī nō p̄t ſaltē credatur factus ad in maginē dei: pfecto ea ſu- parte ē xp̄m̄q; ſupiori deo qua ſupe- rat infeiores ſuas q̄s etiā cū petorib; omunes habz. **H**z q̄ ipa mēs cui racō et intelligētia naturaliter in eſt. v: eijs quibusdā tenebroliſ a veterib; inua- lida ē: nō ſolū ad in herendū fruēdo. verū etiā ad pferēdū incommutabile lu- mē donec de die in diem renouata at; ſerenata ſiat tātē felicitatis capax: fi- de p̄mū fuerat in buēda atq; purgā- da: in q̄ ut fidētius abularet ad verita- tē ipa veritas deus dei filius hoīe af- ſupto nō deo oſiupto. candē cōſtituit et fundauit fidē ut ad deum iter eſſet hoīi p̄ hoīem dēu. **H**ic eſt mediator dei a hoīim hō xp̄us ihus. **P**er hoc enī mediator p̄ quod homo: p̄ hoc et via. **O**m̄ ſi inter eū qui tendit et illud quo tendit via media eſt: ſpes ē p̄ueniēdi. **H**i autē dicit autē ignoēetur q̄ eūdū ſit: quid p̄ dē eſt noſſe q̄o eūdū ſit? **H**o- la eſt autē adūlus om̄es errores via mūtiſſimā. ut idē ipē ſit deus a homo quo itur. deus: q̄ itur. homo. **¶ Ca. iij.**

Hic p̄pus p̄ prophetas. deinde pſe- ipm̄. poſtea p̄ ap̄los q̄ntū ſatis eſſe in diſcauit locutus. etiam ſepturā cōdidiſt qua canonica noſiatur eminē- tissime auctoritatis: cui fidē habem⁹ de hijs rebus q̄s ignorāe nō expedit: nec p̄ noſipos noſſe ydoneiſumus. **N**ā ſi ea ſcri poffunt testib; noſ ſi remo- ta nō ſit a ſenſib; nr̄iſ. ſiue in teſtib;

sive etiam exterioribus vni presentia nuncipatur. quod ea ita dicimus presentibus. si enim per oculis quod post sunt oculis: perfecto ea quod remota sunt a sensibus nostris. quoniam non testimoniis scientie non possumus de his aliis testibus recognoscimus. eisque credimus: a quod sensibus remota esse et vel fuisse non credimus. Hic ergo de visibilibus quod non vidimus eis credimus quod viderunt. atque ita de ceteris quod ad huius quemque sensus corporis pertinet: ita de his quod animo mente sentiuntur. quod et ipse rectissime dicit sensus unius et sententia vocabulū accepit. hoc est de invisibilibus quod a nostro sensu interiori remota sunt. his nos oportet credere: qui hec in illo incorporeo lumine disposita vidicērunt. vel manentia contundentur. ¶ Ca. quartū.

Tibilium omnium maximus mundus est: invisibilium omnium maximus est deus. Hoc mundum esse ospicimus: deum esse credimus. Quod autem deus mundum fecerit: nulli potius credimus quod ipi deo. Vbi eum audiimus? Nusquam interim nos melius quod in scripturis sanctis: ubi dixit propheteta eius. In principio fecit deum celum et terram. Nunquid nam ibi fuit iste propheta: quoniam fecit deus celum et terram? Non. Sed ibi sunt sapientia dei per quam facta sunt omnia: quod in animas etiam sanctas se traspert. amicos dei et prophetas constituit: eisque opera sua sine strepitu intus enarrat. Locutus eis quod angelus dei quod semper videt faciem patris: voluntatemque eius. quibus oportet annunciat. Ex his unus erat iste propheteta: quod dixit et scripsit. In principio fecit deus celum et terram. Qui tam ydoneus testis est per quem deo credendum sit: ut eodem spiritu dei quo hec sibi revelata cognovit. etiam ipsam fidem futuram tanto ante predixit. Hoc quod placuit deo eterno: tunc facere quod antea non fecisset. Qui hoc dicit: si mundum eternum sine ullo inicio. et ideo nec a deo factum videretur voluntarius nimis auerbi sunt a veritate: et letali

morbo impietatis insaniuntur. Exceptis enim prophetis vobis mundus ipse credidit. natissima sua mutabilitate et mobilitate et visibili omnium pulcherrima specie quodammodo tacitus. et factum se esse et non nisi a deo ineffabiliter atque inusibiliter magnus. et ineffabiliter atque inusibiliter pulchro fieri se potuisse per clamare. Qui autem a deo quidem fatetur factum non tamen eum voluntate temporis habet sed sue creatoris inicium ut quodammodo vir intelligibile semper fit factus: dicit quod de aliquid uniusibi deum videtur velut a fortuita temeritate defendere. ne subito illuvemisse credatur in mente quod nunquam a reverentia facie mundum: et accidisse illi voluntate nouam. cum in illo sit omnino mutabilis. Hoc non video quod eis possit in ceteris rebus ratione ista subsistere maxime in anima: quia si deo coeternam esse ostendetur. vnde illi acciderit noua miseria quam nunquam antea per eternum nullum modum potuerunt explicare. Si enim alternasse semper eius miseria et beatitudinem dixerint: necessarie est dicatur etiam semper alternasse natura. Vnde illa eos sequetur absurditas ut etiam cum beatam dicitur in hoc vius non sit beatam: si futuram suam miseriari et turpitudinem pueret. Si autem non pueret. nec se turpe ac miserabile fore sed beatam semper esset. falsa opinione fit beatam: quo dictum stultius nichil per. Si autem semper quidem per secula retro infinita cum beatitudine alternasse animae miseria putaret. sed nunc iam de cetero cum fuerit liberata ad miseriā non esse redditur. nichilominus omnino turpum eam fuisse vere beatam sed deinceps esse incipe. noua quadam. nec fallaci beatitudine: ac per hoc fatebūtur accidere illi aliquod novum. et hoc magnū atque pectorū: quod nunc retro per eternitatem accidisse. Cuius nouitatis causam si deum negabūt in eterno habuisse filio. simul eum negabūt beatitudinis eius auctorē: quod neque ab ade impietatis est. Si

Liber undeumq

aūt dicēt etiā ipm nouo consilio ergo-
gitasse ut de cetero sit aīma in eternū
beata quō eum alienū ab ea q̄ illis q̄
displacet mutabilitate monstrabunt
Porro si ex tēpore creatā. s̄ nū lovl-
terius tēpore piturā. tāq̄ numerū ha-
bere inīciū. s̄ nō habē finē fatētur. et
ideo semel exptam miseras. si ab eis
fueit liberata. nunq̄ miserā postea fu-
turā: nō vtiq̄ dubitabūt. hoc fieri. ma-
nētē inōmutabilitate oīlīj dei. **H**ic
ergo credāt et mundū ex tēpore fieri
potuisse: nec tñ ideo dēū in eo faciēdo
eternū consiliū volūtateq̄ mutasse.

Dicitis q̄ dēū conditor: ē mūdi esse
consentiūt. tñ querūt de mūdi tēpōe
quid respōdeamus: qd̄ ipi respōdcāt
de mūdi loco. Ita enī querit. cur poti-
us tunc inō anteā factus sit: quēad-
modū queri p̄t cur hic potius vbi est
et nō alibi. **N**ā si infinita spacia tēpo-
ris ante mundū cogitat in quib⁹ eis
nō videt̄ deus ab ope cessare potuisse:
similiter cogitēt extra mūdi infini-
ta spacia locor⁹ i quib⁹ si quisq̄ dicat
nō potuisse vacare om̄ipotentē: nōne
oseqns erit. ut innumerabiles mūdos
cū epicuro somniare cogātur. ea tñ
differētia. q̄ eos ille fortuitis motib⁹
athomor⁹ gigi afferit. resolui. isti
aut̄ ope dei factos dicturi sūt. si eū p̄
interminabilē immēlitatē locor⁹ ex-
tra mundū circūquaq̄ patētū vacaē
noluerint. nec eosdez mūdos qd̄ etiā
de isto sentiūt. vlla causa posse dissol-
ui. **C**ū hijs enī agimūs qui et dēū in-
corpo: eū. oīm naturar⁹ q̄ nō sunt qd̄
ipe creatorē nobiscū sentiūt: alios mi-
mis in dignū ē ad istā disputacōz re-
ligiōis admittē. maxie q̄ apud eos
qui multis dñs sacror⁹ obsequiū defe-
rendū putāt. isti phos ceteros nobis-
litate atq̄ aūctate vicerūt: nō ob ali-
ud. nisi q̄ lōgo quidē in teruallo. ve-

rūtamē reliquis pp̄m quiores sūt veri-
tati. **A**n forte substātiā dei. quā nec cō-
cludūt nec determināt. nec distēdunt
loco. s̄ eā sicut deo sentire dignū ē.
fatent̄ m̄co: po: ea p̄senta vbiq̄ totā
a tantis locor⁹ extra mundū spaciis
absentē esse dicturi sūt. et vno tñ. aut
inōcapacē illius infinito. aut isto ex-
guo loco i quo mūdus est occupatās
Nō opīmor eos ilxe vamlo q̄a p̄ gres-
suros. **C**ū igit̄ vnu mundū in genti
quidē mole corpore a limitū tñ et loco
suo determinatū. et opante deo factum
esse dicūt: qd̄ respondēt de infinitis ex
mundū locis cur in eis ab opere deus
cessauerit: hoc sibi respondeat de infi-
nitis an mundū tēporib⁹ cur in eis ab
ope deus cessauerit. **E**t sicut nō ē cō-
sequēs ut fortuitū potius q̄ racōe di-
uina deus nō alio. s̄ isto in quo est lo-
co mūdū constituit cū pariter infinitis
vbiq̄ p̄atēb⁹ nullo excellēcōre me-
rito possit hic eligi. q̄ us eādē diuīnā
racōz. q̄ id factū est nulla posset hūa-
na oībēndē natura: ita nō ē oīsequēs
ut deo aliquid existimemus accidisse
fortuitū q̄ illo potius q̄ ateriorē tē-
pora p̄ infinitū retro spaciū p̄terissent
nec fuisset aliq̄ differētia. vnde tēpus
tēpori eligēda p̄poneret. **R**d̄ si dicunt
imanes esse hoīm cogitacōes qubus
infinita imaginātū loca cū locus nul-
lus sit p̄ter mūdū: respondeat eis isto
modo imamiter hoīes cogitaē p̄teri-
ta tēpora vacacōmis dei cū nullū tēpus
sit ante mundū. **C**a vi.

Etenī recte discermē etermītas
et tēpus. qd̄ tēpus sine aliq̄ mo-
bili mobilitate nō est i etermitate aut̄
nulla mutatio ē: q̄s nō videat qd̄ tē-
pora nō fuissent m̄si creatura fieret. q̄
aliquid aliq̄ mutacōne mutaret: cuius
mocōmis a mutacōmis cū aliud atq̄
aliud q̄ simul ēē nō possunt. cedit. at;

succedit in brevioribus vel per ductionibus
morum interuallis tempus sequitur. Cum
igitur deus in cuius eternitate nulla
est omnino mutatio creatoris sit tempore
et ordinator: quoniam dicit post tempus spa-
cia mundum creasse non video: mihi dica
tur an mundum iam aliquam fuisse creatum
cuius motu tempore curreat. Porro si li-
tere sacre marieque veraces ita dicunt in
principio fecisse deum celum et terram ut mi-
chil antea fecisse intelligatur: quia hoc
potius in principio fecisse diceretur si quod
fecisset ante cetera cuncta quod fecit: per cul-
dubio non est mundus factus in tempore:
sed cum tempore. Quod enim fit in tempore:
et post aliqd fit. et ante aliquod tempus:
post id quod propteritum est. ante id quod futurum
est. Nullum autem possit esse propteritum: quod nul-
la est creature cuius mutabilibus moti-
bus agatur. Cum tempore autem factus est
mundus. si in eius ordinione factus est
mutabilis motus sic servidetur habere
etiam ordo ille primorum servorum septem die-
rum in quibus et mane et vespa noctantur:
donec omnia quae in his diebus deus fecit
sextu[m] proficiatur die. septimoque in ma-
gno misterio dei vacato comedetur.
Qui dies cuiusmodi sunt aut per difficultate-
re: quanto magis dicere. ¶ Ca. vii

Dudemus quippe istos dies no-
tros non habere vesperam nisi de solis
occasu: nec mane nisi de solis ortu. Il-
lorum autem tempores tres dies sine sole pa-
cti sunt: quod die quarto factus refertur.
Et primus quod est lux verbo dei facta. at
inter ipsas tenebras deus se passe nar-
ratur: et eandem lucem vocasse dicitur: tene-
bras autem noctem. sed qualis illa sit lux
et quo alternante motu qualemque vespe-
ram et mane fecerit remotum est a sensibus
nostri: nec ita ut est intelligi a nobis potest:
quod tamen sine villa habita est credendum est.
Aut enim aliqua lux corpora est. siue in
superioribus mundi partibus longe a nospe-

ctibus nostris. siue vni sol postmodum accen-
sus est: aut lucis nostrarum signata est san-
cta civitas in sanctis angelis et spiri-
tibus beatissimis: de qua dicit apostolus. Que sur-
sum est ihesum. mater nostra eterna in celis.
Ait quippe et alio loco. Omnes enim vos
filii lucis estis. et filii dei: non sumus no-
stris nec tenebrarum. Sed tamquam vespera
dies huius et mane aliquatenus et origi-
nentes intelligere valeamus: quoniam sancta
creature in copia coniuncta creatoris
quodammodo vesperascit. Itaque luce-
sita et mane fit. cum ipsa refertur ad lau-
dandum dilectionemque creatoris: nec in nocte
vergit: ubi non creator creature dile-
ctione relinquitur. Demique scriptura cum illos
dies numeraret ex ordine: nusquam
interposuit noctis vocabulum. Non enim
ait alicui facta est nocte: sed factum est mane
et vespe dies unus. Ita dies secundus et
ceteri. Cogimque quippe creaturam in se-
ipso decolorationem est ut ita dicatur. quia cum
in dei sapientia cognoscitur ut in arte quod
facta est: ideo ipsa quod nocte congruerit
dicitur. Que tamen ut dixi cum ad laudan-
dum et amandum refertur creator est. recurrat
in mane: et hoc cum facit in cogimque sui
ipius. dies unus est. Cum in cogimque et fir-
mam ente. quod inter aquas inferiores et
superiores celum appellatum est: fit dies secundus.
Cum in cogimque terre ac maris omniumque
genitium quod radibus continuata sunt ter-
re: dies tertius. Cum in cogimque lumi-
narum maioris et minoris. omniumque fide-
rum: dies quartus. Cum in cogimque omnes ex
aquis australium natalium atque volatilium: di-
es quintus. Cum in cogimque omnia australium
terrenorum. atque ipsius hominis: dies sextus.
Quoniam vero in die septimus. ¶ Ca. viii.
omo requiescat deus ab omnibus
operibus suis. et sanctificat eum nequaquam
est accipitendum pueriliter tanquam deus la-
borauerit operando quod dixit et facta sunt
vero intelligibili et sempiterno non so-
nabilitate temporali: sed requies dei requie-

sigmificat eoz q̄ requiescūt in deo; si c̄ leticia domus. leticiā significat eoz q̄ letatur in domo. etiā si nō eos domus ipa s̄ alia res aliqua letos faciat: q̄n- tomagis si eadē domus pulchritudi- nesua faciat letos habitatoēs. ut nō solū elo quēdi mō leta dicatur. quo si- gñificamus p̄ id qđ cōtinet id qđ oti- netur sicut theatra plaudūt prata mu- giūt cū illis hoīes plaudāt m̄ b̄is boues mugiat: s̄ etiā illo quo sigmifi- catur p̄ efficientē id qđ efficit. si c̄ leta epla dicit. significas eoz leticiā quos legētes efficit letos. Cōuenitissime itaq̄ cū deū requieuisse p̄phetica nar- rat auctoritas significat requies eo- rū qui i illo requiescūt: et quos ip̄e fa- cit req̄escē. Hoc etiā homīb̄ quib̄ lo- quitur. et ppter quos vtiq; cōcripta ē. p̄mitēte p̄phetia qđ etiā post bona opa que m̄ eis. et q̄p̄ eos op̄atur deus: si ad illū prius i ista p̄ fidē quodā- mō accesserint: m̄ illobabebūt requie sempiternā. Hoc enīt sabbati vaca- cōe ex p̄cepto legis i vetere dei popu- lo figurati ē: vñ suo loco diligētius arbitror differendū. ¶ Ca. ix.

Dunc qm̄ de sancte ciuitatis ex- ortu dicē institui. et prius qđ ad sanctos āgelios attinet dicēdū putau- q̄ huius ciuitatis magna pars ē i eo beatior q̄ nunq̄ p̄egrinata: q̄ h̄ic di uina testimonia suppetant qntū satis videbit̄ deo largiōte explicaē curabo. ¶ Vbi de mūcio stituōe sacre litē locū tur nō euideēter dicit̄ vtrū xl quo or- dime creati⁹ s̄nt āgeli: s̄ hi p̄termisi nō sūt vel celi noīe vbi dictū est i p̄ncipio fecit deus celū ⁊ terrā: vel potius lucis huius de q̄ loquor significati sūt. Nō aut̄ esse p̄termisos h̄ic existimo q̄ sc̄p- tū est requieuisse deū die septimo ab omīb̄ opib̄ suis q̄ fecit: cū liberipse ita sit exorsus. In p̄ncipio creauit deus celū ⁊ terrā: ut ante celū ⁊ terrā nihil

aliud fecisse videat. Cū ergo a celo et a terra cepit. at; ipa terra quā p̄mi- tūs fecit s̄c̄ scriptura eloq̄t̄ inuicibilis et incōposita. nō dūq; luce facta vtiq; tenebre fuerint sup abissum id ē sup quandā terre ⁊ aque in distincā cō- fusionē vbi enī lux nō est. tenebre s̄nt necesse ē: deinde om̄ia creādo dis̄posi- ta s̄nt q̄ p̄ sex dies oſumata narrātur: quō angeli p̄termittētur tanq̄ non essent i opib̄ dei. a quib̄ i die septi- mo requeunt̄ Opus aut̄ dei esse ange- los. hic quidē et si nō p̄termis̄lūz. non tñ euideēter exp̄lūz ē: s̄ alibi hoc san- eta sc̄ptura clarissima voce testat. Nā et ymno triū i cammo virorū cū p̄di- cūt̄ ess̄. b̄ndicite om̄ia opa dñi dñm: i execucōe eorūdē operū etiā sancti angelī noīati sūt. Et i psalmo cantur. Laudate dñm de celis: laudate eū i m̄ excelsis. Laudate eū oēs angelī eius: laudate eū oīes v̄tutes eius. Lau- date eū soli ⁊ luna: laudate cū oēs stel̄ et lumē. Laudate eū celi celorū: et aq̄ q̄sup celos sūt laudēt noīm dñi. qm̄ ip̄e dixit et sc̄a sūt: ip̄e mādauit ⁊ c̄reateda sunt. Etia hic aptissime a deo factos angelos diuinitus dictūz ē: cū eis i- ter cetera celestia om̄emoratis infere- ad oīa ip̄e dixit ⁊ facta sūt. Quis por- ro audebit op̄mari. post om̄ia ista q̄ sex dieb̄ enumerata sūt angelos fa- ctos. Sed et si q̄s ita desipit: redar- guit istā vanitatē illa sc̄ptura paris auctoritatis vbi deus dicit. Qn̄ facta sūt sidera: laudauerit me voce magna oīes āgeli mei. Ja ergo erāt angelī: qn̄ facta sūt sidera. Facta sunt aut̄ q̄r- to die. Nūquid nā ergo dic tercio fa- ctos cē dicemus. Absit. In p̄mptu est enī qđ illo die factū sit. Ab aq̄s vtiq; terra discreta ē. et distincās sui ge- neris species. duo ista elemēta supse- rūt q̄ p̄duxit terra quicqđ ei radicit⁹ int̄xerebat. Nūquid nā sc̄do. Nec hoc

quidē. **T**ūc enī firmamentū factū ē in-
ter aquas supiores & inferiores. celū-
qz appellatū est: in quo firmamēto fa-
ctasūt fidēa q̄rō die. **N**imirū ergo si
ad istorū dierū p̄tinēt opa dei angeli
ipi sūt lux illa que dici nomē accepit:
cūis v̄ntas ut cōmendaētur nō est
dictus dies p̄mus s̄ dies v̄nus: nec
alius ē dies scđus. aut tercius à cete-
ri: s̄ idē ip̄e v̄nus ad implendū sena-
rū numerū vel septenariū repetitus ē.
ppter senariā vel septenariā cogmīcō
nē. senariā scilicet opm q̄ fecit deus. et
septenariā quietis dei. **C**um enī dixit
deus fiat lux. et facta est lux. si recte in
hac luce creacō intelligit̄ angelorū:
pfecto facti sūt p̄ticipes lucis eterne
qđ est ip̄a īcōmutabilis sapiētia dei
p̄ quē facta sūt om̄ia quē dicimus v̄ni-
gemtū dei filiū. ut ea luce illuminati q̄
creati herēt lux. et vocaretur dies p̄t-
cipacō īcōmutabilis lucis q̄ diei q̄
est v̄bū dei: p̄ qđ et ip̄i. et om̄ia facta
sunt. **L**umē quippe verū qđ illuminat
om̄es hoiez in hunc mundū vementē
hoc illuminat et om̄es angelū mundū
ut sit lux nō in seip̄o. s̄ in deo: a quo si
aueritur angelus fit immūclus. sicut
sunt om̄es qui vocātur immūdi sp̄us:
nec iā lux in dño s̄ in seip̄is tenebre p̄-
uati p̄ticipacōne lucis eterne. **N**ali
enī nulla natura ē: s̄ amissio boni mali
nomē accepit. **T**Ca. x.

Es itaqz bonū solum simplex: et
ob hoc solū īcōmutabile qđ ē
deus. Ab hoc bono creatasūt om̄ia bo-
na: s̄ nō simplicia: et ob hoc mutabi-
lia. **C**reata sane inquā: id ē facta nō
gemta. **Q**d̄ enī de simplici bono gem-
tū est. pariter simplex ē: et hoc est. qđ
illud de quo gemtū est. **Q**ue duo pa-
tré et filiū dicimus. et v̄trūqz hoc cum
sp̄us sancto v̄nus deus ē: q̄ sp̄us p̄ris.
et filij. et sp̄us sanctus. p̄pria quadam
nocōne huius nois in sacris literis

nūcupātur. **A**lius ē aut q̄ pater et fi-
lius. q̄ nec pater est nec filius: s̄ aliud
dixi non aliud: q̄ et hoc pariter sim-
plex pariterqz bonū ē īcōmutabile
et coeternū: et hec trīmitas v̄nus de⁹
est: nec ideo nō simplex q̄ trīmitas.
Neinqz enī ppter hoc naturā istam boni
simplicē dicemus. q̄ pater in ea sol⁹
aut solus filius. aut solus sp̄us san-
ctus: aut vero sola ē ista nois trīmitas
sime subsistētia psonaz. s̄c fabelliam
heretici putāt: s̄ ideo simplex dicitur
qm̄ qđ hab̄; hoc ē: excepto qđ relati-
ve queqz psona ad alterā dicit̄. **N**am
utiqz pater h̄; filiū: nec tñ ip̄e ē filius.
Et filius h̄; patrē: nec tñ ip̄e ē pater.
In quo ergo ad seip̄m dicit̄ nō ad al-
terū. hoc ē qđ h̄; sicut ad seip̄m dicit̄
v̄nus. habēdo utiqz vitā: et eadē vi-
ta ip̄e ē. **P**ropter hoc itaqz naturā di-
citur simplex. cui nō sit aliquid habē-
qđ vel possit amittē. vel aliud sit h̄is
aliud qđ hab̄; sicut vas liquore. aut
corpus colorē. aut aer luce hue feruo-
rē. aut aia sapiētia. **N**ichil enī hoꝝ ē
id qđ hab̄; **N**ā neqz vas liquorē. nec
corpus colorē. nec aer luce hue feruorē:
nec aia sapiētia ē. **D**ime ē q̄ etiā p̄ua-
ri possunt reb̄ q̄s habēt. et i alios ha-
bitus. vel q̄litates verti. atqz mutari:
ut et vas vacuetur humore quo ple-
nū est. et corpus decolorē. et aer tene-
brescat hue frigescat: et aia despiat.
Sed et si sit corpus incorruptibile q̄le
sanctis i resurrectōe p̄mittitur. hab̄;
quid ē ip̄ius incorruptōis inamissi-
bilē qualitatē: s̄ manēt s̄b stātia cor-
pali. nō hoc ē qđ ip̄a īcorrūpto. **N**ā
illa etiā p̄ singulas partes corporis to-
ta ē: nec alibi maior. alibi minor. **N**ec
enī nulla pars incorruptior q̄ altera.
Corpus vero ip̄m maius est i toto q̄
in parte: et cū alia pars ē in eo ampli-
or. alia minor. nō ea q̄ amplior ē incor-
ruptior ē. q̄ ea q̄ minor. **A**liud ē itaqz

corpus qđ non vbiq; sui totū est. alia incorrupcō que vbiq; eius tota est qđ om̄is pars incorruptibilis corporis etiā ceteris ineq̄lis equaliter corrupta est. Neq; enī vbi ḡrā. qđ digitus m̄nor ē. qđ tota manus: deo in corruptibili manu qđ digitus ita cū s̄int in- equales manus et digitus. equalis ē tñ incorruptibilitas manus et digiti: ac p hoc qđ us in corpe incorruptibili inseparabilis incorruptibilitas sit: aliud est tñ substātia qđ corpus dicitur: alia q̄litas eius. qđ incorruptibile n̄cupatur: et ideo etiā sic hoc nō est qđ habet. **A**nima qđ ipa etiā si semp sit sapiens sic erit cū liberabit̄ in eternu: p̄cipacōne tñ incomutabilitas sapiētie sapiēs erit qđ nō est qđ ipa. Neq; enī si aer in fusa luce nūquā deseratur: ideo nō aliud est ip̄e. aliud lux qđ illuminatur. Neq; hoc ita dixerim: qđ aer sit aia qđ putauerūt quidā qđ nō potuerūt incorporeā cogitāē naturā. H̄b; hec ad illa etiā in magna disparsilitate de sp̄ualitate quandā similitudinē: ut nō in cōuemēter dicat. sic illuminari aīmā in corporeā luce in corporeā simplici sapiētia dei si c̄ illuminatur aeris corpus luce corporea: et sicut aer tenebrescit ista luce desertus. nā nichil sūt aliud qđ dicūt̄ locor̄ quoruq; corporalū tenebre qđ aer carēs luce: ita tenebrescē aīmā sapiētiae luce p̄uatā. **H**ecdm hoc enī dicūt̄ illa simplicia que p̄cipaliter vereq; diuina sunt qđ nō aliud ē in eis q̄litas. aliud substātia. nec aliorū p̄cipacōne. vel diuina. vel sapiētia vel beata sūt. Ceterū dict⁹ est in sc̄pturis sanctis. sp̄us sapiētiae multiplex. eo qđ multa in se habeat: si que habet hoc qđ: et ea om̄ia vñus est. Neq; enī multe s̄i vna sapiētia ē. in qđ sunt infiniti quidē eiq; finiti theauri rerū intelligibiliū: in quib; sūt om̄es inuisibiles atq; incomutabiles racō-

nes. rerū etiā visibiliū a mutabiliū qđ ipam facta sunt: qm̄ deus nō aliquid nesciens fecit: qđ nec de quolib; hoīc artifice recte dici pt. Porro si sciēs fecit om̄ia: eavtiq; fecit qđ nouerat. Ex quo occurrit animo quiddā mirū. s̄ tñ verū: qđ iste mūdus nobis notus esse nō posset. m̄hi esset: deo aut̄ m̄hi notus esset. esse nō posset. **C**a. xi. **S**ecū ita s̄int nullo quidē nō sedm spaciū aliqd t̄pis p̄us erant illi sp̄us tenebre quos āgelos dicimus: s̄ filiū facti sūt lux fā sūnt. nō tñ tm̄ ita creati ut quoq; mō ita essent. et quoq; modo vivierēt: s̄ etiā illuminati ut sapienter beateq; viuerēt. Ab hac illuminacione auerli quidā angelī nō obtinuerūt excellētia sapiētis brateq; vite qđ p̄cul dubio nō m̄hi eterna ē. eternitatis sue certa at; secura: si rāconalē vitā licet insipientē sic habet ut eam nō possint amittē nec si velint. Quatenus aut̄ anteq; peccassent. illius sapiētie fuissent p̄cipes: definiē qđ p̄te **I**n eius tñ p̄cipacōne equales fuisse istos illis qđ p̄tere a vere pleneq; bā sūt qm̄ neq; quā de sue būtitudinis eternitate falluntur. quō dicturi sumus: qñquidē. si eq̄les in ea fuissent. iā isti in eius eternitate mansissent pariter beati. qđ pariter certis. Neq; enī sic vita qđ diuitiūq; fueit. ita eterna vita veraciter dici potest: si finē habitura fit. **N**iquidē vita tantū móviendo: eterna vero: finē non habēdo noīata est. Quapropter qđ us nō quicq; d' eternū optimo beatū sit: dicitur enī etiā penalis ignis eternus: tñ h̄vere p̄fecte qđ beatavita nō m̄hi eterna ē. nō erat talis istoꝝ. qñq; deitūra. et p̄tere a nō eterna. huc id sc̄ret. huc nesciētes purarēt: qđ sciētes timor. nesciētes error. beatos esse vtiq; nō smebat. **D**i autē hoc ita nesciebant ut falsis incertisue cōsiderēt. s̄i vtrū sempiternū an qñq;

finē habitū effet bonū suū in neutrā
partē firma assēnōne ferebātur. ipa
de tanta infelicitate cū et acō etiā bea
te vite plēmitudinē quā i sanctis an
gelis ee credimus nō habebat. Ne
qz enī beate vite vocabulū ita trahib
mus ad quas dā significacōm angu
stias ut solū dēū dicamus beatū: qd tñ
vere ita beatus est ut maior beatitudo
esse nō possit. In cuius opacōe qd an
geli beati sūt sua quadā sumā beatitu
dīmē qd esse in angelis potest: qd aut
quantū est. ¶ Ca. xii.

Dec ipos tñ qd attinet ad racō
nālē vel intellectualē creaturā.
beatos nūcupādos putamus. Quis
enī pmos illos homines in paradiſo ne
gare audeat beatos esse ante peccatum:
qz uia sua būtūdo. qd diuturna vel vtrū
eterna essi incertos. Eſſet autē eterna
misi peccassent: cū hō die nō impudē
ter beatos vocemus. quos videmus
iuste ac pie cū spe future immoritatis
hanc vitā ducē ſme crīmē vastante
conſientiā: facile impetrātis peccatis
buius infirmitatis dumā mſcōdiam.
Qui licet de ſue pſeueraſtā pmo certi
ſnt: de ipa tñ pſeueraſtā ſua repūtūt
incerti. Quis enī hominē ſe i actōe pfe
ctuqz iuſticie pſeueraſtū usqz in finē
ſciat: mihi aliqua reuelacōne ab illo fi
at certus. qui de hac re iuſto latētiqz
iudicō nō omes inſtruit ſi nemī ſal
lit. Quantū itaqz p̄tinet ad delectacōz
pſentis boni beator erat p̄mus homo
in paſiſo. qd quilibet uistus i hac in
firmitate mori: qntū autē ad ſpēm futu
ri boni beator quilibz i quibuslibz cru
ciatibz corporis cui nō opimōne. ſi cer
tevitātē māifestatū certū eſt ſme fi
ne habitū omni moleſtia carentē ſo
cietatē angelorū i pācipacōe ſumī
dei: qd erat illē homo ſui caſus incertus
Quā magna felicitate paradiſi.
Spocirca cuius iā nō ¶ Ca. xiii.

difficulter occurrit. vtro qz cōumero
effici būtūdīmē quā recto ppoſito in
intellectualis natura deſideat: hoc ē ut et
bono incomutabili qd deus ē ſme vla
la moleſtia pfruat: et in eo ſe in eter
nū eſſe mansurā nec vlla dubitacōne
cūctetur: nec vllō errore fallat. Hāc
habē agelos lucis. pia fide credimus:
hāc nec ante qd caderet habuisse agelos
peccōres qd ſua pūtate illa luce p
uati ſūt oſequēti racōne colligimus:
habuisse tamē aliquā tñ non pſciam
beatitudinē: ſi vitā egerūt ante pccātū
pfecto credēdi ſūt. Aut ſi durū vide
tur qn facti ſūt angelos. alios credere
ita factos ut nō accepint pſcientiā p
ſeueraſtā vel caſus ſui. alios autē ita ut
veritate certissima eternitatē ſue bū
tūdīm ſoſſent ſi equalis felicitatis
omnes ab inīcio creati ſūt. et ita fierūt
donec iſti qui nūc mali ſūt ab illo bū
tūdīm ſumā ſua voluntate cecidif
ſent: pculdubio multo ē durius nunc
putaē agelos sanctos eterne ſue bū
tūdīm ſincertos. et ipos de ſemē ſp̄is
ignorare: qd de illis p ſc̄pturas ſan
ctas noſſe potuimus. Quis enī catho
licus xp̄ianus ignoret nullū nouū dia
bolū ex boſis angelis vltērius futurū
ſicut nec iſtu i ſocietatē bonorū ange
lorum vltērius rediturum. Veritas
quippe in euāgeliō ſanctis fidēlibus
qz pmittit. qd erunt eqles angelis dei:
quibus etiā pmittit qd ibūt in vitā eter
nā. Porro autē ſi nos certi ſumus. nū
quā nos ex illa immorī felicitate ca
ſuros: illi vero certi nō ſūt: iā potiores
non equales erimus. ſi qd nequaqz
veritas fallit: et equales eis erimus:
pfecto etiā ipi certi ſūt ſue felicitatis
eterne. Cuius illi alii qd certi nō fuerūt
nō enī erat eoꝝ eterna felicitas cuiu
certi eſſent qd finē fuerat habitura: re
ſtat ut aut imparies fuerint. aut ſi pa
res fuerint. poſt illorū ruinā illis certa

scientia sue sempiterne felicitatis accesserit: nisi forte q's dicat id qđ dñs ait de diabolo i euāgelio. ille homicida erat ab inicio i mīritate nō stetit. sic esse accipiendū ut nō solū homicida fuerit ab inicio id est in inicio hūa mī generis. ex quo vniq; homo factus est quē decipiēdo possit occidē: verū etiā ab inicio sue cōdicōis mīritate nō steterit: et ideo nunq; beatus cū sanctis angelis fuerit suo recusans esse subditus creatori: et p suā supbiāve lūt pūata potestate elatus. ac per hoc falsus & fallax. q; nec quisq; potesta tē om̄ipotētiſ euādit: et qui p piā subiectōnē noluit tenere qđ vere ē. affe ctat p supbie el. iconē simulare qđ nō est: ut sic intelligas etiā qđ beatus iohannes aplus ait ab inicio diabolus peccat: hoc est ex quo creatus ē iusticiā recusavit: quā mī pia deoq; sb̄dita volūtas habē nō posset. Hic sententie quisquis acq;escit. nō cū illis hētēcis sapit idē manebit & si que alie ita sentiūt q; suā quā dā p̄priā tanq; ex aduerso quodā p̄ncipio. diabolus habeat naturā malū: q; tanta vanitate desipiūt. ut cū v̄ba ista euāgelica i auētate nobiscūl habeat nō attendat nō dixisse dēū averitate alienus fuit. sed in veritate nō stetit: vbi a veritate lapsus intelligi voluit. in qua vniq; si stetisset eius p̄tēps factus. beatus cum sanctis angelis p̄maneret.

Sobiecit aī in dictū **Ca. xiiij.** quasi quesilsemus vñ ostēdat q; in veritate nō steteit. atq; ait. Quia nō est veritas in eo. Esset aut in eo: si in illa stetisset. Locutōe aut dictū est minus v̄hitata. hic enī videt sonare in veritate nō stetit q; veritas nō est in eo: tanq; ea sit causa ut in veritate nō steterit. q; in eo veritas nō sit: cū potius ea sit causa ut in eo veritas nō sit. q; in veritate non stetit. Ista locutōe est in

psalmo. ego clamaui. quomā exaudiisti me deus: cū dicendū fuisse videatur. exaudiisti me deus qm̄ clamaui. Sed cū dixiss; ego clamaui tanq; ab eo querēt vñ se clamasse mōstraret: ab effectu exaudiōis dei clamoris ostendit affectū: tanq; diceret. Hinc ostendo clamasse me: qm̄ exaudiisti me. **Ca. x. v.**

Illud etiā q; ait de diabolo iohānes. ab inicio diabolus peccat. nō intelligētes. s; naturale ē nullo mō esse peccatū. qd̄ respōdet̄ ap̄heticis testimonijs siue qđ isaias ait. s; figurata p̄sona p̄nicipis babiloie diabolū notās quō cedit lucifer. q; mane oriebat̄. siue qđ ihezechiel i delicijs paradisi dei fūsti om̄i lapide p̄cioso ornatus es. Vbi intelligit̄ fuisse aliquādo sine p̄cco. Nā exp̄ssius ei paulopost dicit̄. Ambulasti in diebū tuis sine vīcio. Que si aliter ouemētius intelligi nequeūt oportet etiā et illud qđ dictū est in veritate nō stetit. sic accipiamus q; in veritate fuit. s; nō pm̄aserit: et illud qđ ab inicio diabolus peccat. nō ab inicio ex quo creatus ē peccare reputādus est: s; ab inicio p̄cci. qđ ab ipius supbia cepit esse peccatū. Nec illud quod scriptū est. in libro iob. cū de diabolo sermo ess; hoc est in dictū figmenti dīm. qđ fecit ad illudēdū angelis suis. cui cōsonare videt̄ etiā psalmus vbi legitur: draco hic quē finxisti ad illudēdū ei sic intelligendū est. ut existimēmus talē ab inicio creatū cui ab angelis illud eret. s; i h ac pena post peccati ordinatū. In dictū ergo eius figmentū est dñi. Non enī est vlla natura etiā in extremis infimisq; bestiolis quā nō ille cōstituit. a quo est om̄is modus. om̄is species. om̄is ordo. sine quibus nichil rerum mūemirivel cogitari p̄t: qntomagis angelica creatura. q; om̄ia cetera q; deus creauit natuē dīgntate

precedit. ¶ Ca. xvi.

In his enim que quoquomodo sunt. et non sunt quod deus est a quo facta sunt. proponuntur viuentia non viventibus: sicut ea que habet vim gignendi. vel etiam appetendi. his que isto modo careret. Et in his quod vivunt. proponuntur sentientia non sentientibus sic arboribus animalia: et in his quod sentiunt. proponuntur intelligentia non intelligentibus sicut homines peccatoribus: et in his quod intelligunt proponuntur immortalia mortalibus sicut angelis hominibus: sicut proponuntur naturae ordine. Est autem alius atque alius per suo cuiusque usum estimacionis modus: quo sit ut quedam sensu caritatis quibusdam sentientibus proponamus: in tantum ut si potestas esset. persus de natura rerum auferre velimus: siue quem in ea locum habebat ignorantes: siue etiam sciamus nostris ea comodis post ponentes. Quis enim non domini siue panem habet quam mures: numerosque pulices malitiae? sed quod in mundu cū ipso etiam hominem estimacione quoniam certa natura tante est dignitatis. plurimus carius copetur equus quam seruus: gemma quam famulae? Ita libertate iudicandi plurimum distat ratione considerans a necessitate indigentis. seu voluptate cupientis: cū ista quid per seipsum in rerum gradibus pensat. necessitas autem quid propter quid expediat cogitat: et ista quod verum luci metus apparet. voluptas vero quod iocundum corporis sensibus blanditur expectat. Sed tamen valet in naturis rationabilibus quoddam velut per voluntatis et amoris: ut cū ordine naturae angelis hominibus: tamen legge iusticie boni homines malis angelis preferantur.

Dopter naturam ¶ Ca. xvii.

Dicitur namque non propter malitiam diaboli dictum recte intelligimus. hoc enim inimicum significandi dñi: quod sine dubio ubi esset vicium malicie natura non viciata processit. Vicium autem ita contra naturam est: ut non possit nisi nocere nature. Non itaque esset vicium

recedere a deo nisi natus est in similitudine virtutum et non potius copet esse ei deo. Quapropter etiam voluntas mala gratia de testimo nium est nature bone. Sed deus sic naturam bonarum optimus creator est. ita malorum voluntatum iustissimus ordinator: ut cum ille videntur naturis bonis: ipse bene voluntur etiam voluntatibus malis. Itaque fecit ut diabolus institutio e illius bonus. voluntate sua malus. in inferno: ibi ordinatus illuderetur ab angelis eius id est ut proximi temptationes eius. quibus ea obesse desiderat. Et quoniam deus cum eum conderet future malignitatis eius non erat unquam ignoratus et preudebat quod bona de malo eius esset: ipse facturus propterea psalmus ait draco hic quem habuisti ad illudendum: ut in eo ipso quod eum finxit licet per suam beatitudinem bonum: nam per suam praeceptionem intelligatur. quoniam illo viceretur et malo. ¶ Ca. xviii.

Deq[ue] enī deus ullū non dico angelorum. sed vel hominem crearet quem malum futurum praescisset. nisi pariter nos: quibus eos honorum vestrum comedaret: at ita ordinem seculorum tamquam pulcherrimum carmen etiam ex quibusdam quoniam antithesis honestaret. Antitheta enim quod appellatur in ornamenti eloquorū sicut decretissima: que latine ut appellatur opposita: vel quod expessius dicitur otra posita. Non est apud nos huius vocabuli consuetudo: cū tamen eisdem ornamenti locis etiam sermo latinus vtratur: in modo lingue omnium gentium. His antithesis etiam paupers aplaus in secunda ad corinthios epistola locum suauiter explicat. Vbi dicit. Per arma iusticie a dextris et simistris per gloriam et ignobilitatem. per infamiam et bonam famam: ut seductores et vraces. ut quod ignoramus et cognoscamus. quod morientes et ecce vivimus. ut coercitis et non mortificatis: ut tristes semper a gaudentes. sic egredi multos autem ditates. tanquam nichil habentes et oia possidentes.

Sicut ergo contraria contrariis oposita sermonis pulchritudinem reddunt ita quedam non verborum sed rerum eloquentia contrario et oppositione seculi pulchritudinem ostendit. Aptissime hoc positum est in libro ecclesiastico isto modo. **C**ontra manus bonum et contra mortem vita. sic contra prius peccator et sic intuere in omnia opera attissimi; bina bina. una contra unum.

Sed natus itaque diuini **¶ Ca. xix.** sermonis obscuritas etiam ad hoc sit utilis. quod plures sententias veritatis parit in luce noticie producit. dum aliis eum sic. aliis intelligit sic: ita tamen ut quod in obscuro loco intelligitur. vel attestat contra rerum manifestaz. vel alios locis nomine dubius asseratur: siue cum multa tractatur. ad id quod pueniatur quod sensit ille qui scriptus. siue id lateat. sed ex occasione profunde obscuritatis. alia quedam vera dicantur: non nichil videntur ab operibus dei absurdam sententiam. si cum lux prima illa facta est angelici creati intelliguntur inter sanctos angelos et in mundos fuisse discretum ubi dictum est. et dividit deus inter lucem et tenebras. et vocavit lucem die. et tenebras vocavit noctem. **H**olus quippe ille ista discernere potuit. qui potuit etiam prius quod caderet prescire casueros: et prouatos lumine veritatis in tenebrosa suspicio remansuros. **N**am inter istum nobis notissimum diem et noctem id est inter haec lucem et has tenebras: vulgarissima sensib[us] nostris lumaria celi ut dividetur impavidus. **F**iat inquit lumaria in firmamento celi. ut luceat super terram: et dividatur inter die et noctem. **E**t paulo post fecit inquit deus duo magna lumaria: lumine maius in principia diei: lumine minus in principia noctis. et stellas: et posuit illa deus in firmamento caeli. lucere super terram. et pessime diei et nocti: et dividetur inter lucem et tenebras. **I**nter illa vero lucem que sancta societas

angelorum est. illustratio et veritatis intelligibiliter fulges. et ei contrarias tenebras id est malorum angelorum auersorum a luce iusticie. tetras metes ipse dividere potuit: cui etiam futurum non naturae. sed voluntatis malum occultum. a incertum esse non potuit. **¶ Ca. xx.**

Demque illud non est per tenebrum h[ab]entio quod dicit deus. fiat lux et facta est lux. continuo subiectum est. et videt lucem quod bona est. non posteaque separantur inter lucem et tenebras. et vocavit lucem diem. et tenebras noctem: ne simul cum lumine etiam talibus tenebris testimonium placati sui prohibuisse videretur. **N**am vobis tenebre mali pabiles sunt. inter quas et lucem istam huius oculis conspicua lumaria celi dividuntur. non ante. sed post interfunduntur: et videt deus quod bonum est. **P**osuit inquit ea in firmamento celi lucere super terram. et pessime die et noctem: et separare inter lucem et tenebras et videt deus quod bonum est: et postmodum interfunduntur. **E**t separavit deus inter lucem et tenebras: et vocavit lucem diem et tenebras vocavit noctem. **N**on hoc loco addidit est. et videt deus quod bonum est. ne utrumque appellaret bonum cum esset horum alterum malum vice proprio non natura: et ideo sola lux ibi placuit auctoritate tenebre aut angelice. et si fuerat ordinata. non tam fuerat approbande.

Quid est enim aliud **¶ Ca. xxi.** intelligentium in eo quod per omnia dicuntur. videt deus quod bonum est. nisi opis approbacio secundum artem facti quod sapientia dei est. **D**eus autem usque adeo non cum factum est tunc didicit bonum ut nichil eorum fieret. si ei fuisset inconveniens. **D**um ergo videt quod bonum est quod nisi vidisset ante quod fieret. non vniquis fieret: docet bonum esse. non discedit. **E**t plato quidem plus ausus est dicere elatus scilicet deum gaudio. mudi. virtute. honestate perfecta: ubi et ideo non usque adeo desipiebat ut putaret deum sui opis nouitate factum beatiorum: sed sic ostendit

voluit artifici suo placuisse iam factū
qd̄ placuerat. in arte faciendū: nō op̄
vlo mō deſcientia variet̄ ut aliud in
ea fiāt: que facta nondū sūt. aliud q̄
iam sūt. aliud q̄ fuerūt. Non enī more
nro ille vel qd̄ futurū est. pſp̄cit. vel qd̄
p̄n̄ est aſp̄cit. vel qd̄ p̄teritū ē reſpi-
cit: h̄ alio mō quodā a nr̄a cogita-
cōnū consuetudie lōge alteq; d̄m̄er-
ſo. Ille quippe nō ex hoc i illud cogi-
tacōne mutata: h̄ om̄ino m̄comutabi-
liter videt: it aut illa quidē q̄ tempali-
ter fūt. et futura nondū sūt. et p̄ſentia
iam sūt. et p̄teritā iam nō sūt: ip̄e ve-
ro hec om̄ia ſtabili ac ſempiterna p̄-
ſcientia comp̄hendat: nec aliter ocu-
lis. aliter mente. Nō enī ex animo co-
ſtat. et co:pe: nec aliter nūc. aliter an-
tea. aliter poſte a: qm̄ nō ſicut nr̄a. ita
eius q̄ ſcientia triū tēpor̄ p̄ſentis vi-
delic; et p̄terit vel futuri varietate mu-
tatur: apud quē nō eſt immutacō. nec
momenti obūbracō. Nec enī eius in-
intētio de cogitacōne in cogitacōne;
transfi i cuius inco:po:eo ſtatiu ſimul
adſiut cuncta q̄ nouit: qm̄ tēpora ita
nouit nullis ſuis tēporalib; no coib;:
quēadmodū tēpalia mouet nullis ſuis
tēpaliib; motib;. Ibi ergo vidiſt bonū
eſſe quod fecit vbi bonū eſſe vidiſt ut
faceret: nec qua factum vidiſt ſcien-
tiā dupliſauit. vel ex aliq̄ parte auxit
tanq̄ minoris ſcientie fuerit pruifq̄
faceret qd̄ videret: qui tā pfecta non
oparetur mihi tā pfecta ſcientia cui mi-
chil ex eius operib; adderet. Qua-
propter si tantumō nobis inſmuādū
eſſi q̄ ſeceit luce. ſufficēt dicē fecit de-
us luce. Bi aūt nō ſolū quis fecit ve-
rū etiā p̄ qd̄ ſeceit: ſatis eſſi ita enum̄e-
rari et dixit deus fiat lux. et fcā eſſe lux:
ut nō tm̄ deū. h̄ etiā p̄ verbū luce ſecifſe
noſſemus. Quia vero tria quedā ma-
xime ſcienda de creatura nobis ope-
ravit int̄imari quis eā ſeceit. p̄ quid fe-

cerit. quaē fecerit. dixit deus inquit. fi-
at lux. et facta eſt lux: et vidiſt deus lu-
ce quia bona eſt. Bi ergo querimus
quis fecerit. deus eſt: si p̄ quid fecerit
dixit fiat et facta eſt. Bi quaē fecerit
q̄ bona eſt. Nec auctor eſt excellēti-
or deo: nec ars eſt efficac̄or dei verbo:
nec cauſa melior q̄ ut bonū crearetur
a bono. Hāc etiā plato cauſaz condē-
di mūdū iuſtissimā diſc. ut a bono deo
bona opa fieret: ſiue iſta legerit. ſiue
ab h̄ns qui legerat forte cognouerit
ſiue acerrimo in gemō inuifibilis dei
p̄ ea q̄ facta ſūt intellecta oſp̄xerit:
ſiue ab h̄ns q̄ ita oſp̄xerim̄ta ip̄e di-
dicerit. ¶ Ca. xxii.

Hanc tñ cauſaz id ē ad bona cre-
anda boſitatem dei: hāc inquā
cauſam tā uſtā atq; ydoneā q̄ diligē-
ter oſiderata et pie cogitata omnes
controuſias querētū mundi origine
termiat. quidā heretici nō viderūt: q̄
egenā carnis huius fragilēq; morta-
litatē. iā de iusto ſupplico vementē. dū
ei nō ouemūt plurima offendūt: hicut
igms aut frigus. aut fera bestia. aut
quid huiuſmōi. Nec attēdūt. q̄ vel in
ſuis locis naturisq; vigeat. pulchro-
q; ordine diſponātū: qntūq; vniuifita
ti rerū p̄ ſuis porcōmib; de coris tanq̄
in omunē rēpublicā conſerat. vel nob̄
ip̄is ſi eis oſgrēter vt amur omo:di-
tis attribuūt: ita ut venena ip̄a q̄ p̄ in
couemētā p̄mōſa ſūt ouemēter ad-
hibita in ſalubria medicamēta vertā-
tar. quāq̄ a cōtrario etiā hic quibus
delectātū ſic cib; et potus. et iſta lux
immoderato et importuno uſu noxia
ſentiātūr. Si nō admonet diuina p̄
uidētia non res inſipiēter vitupare ſi
utilitatē rerū diligēter inquire: et vbi
nrm̄ in gemū vel infirmitas deficit ita
crede occultā. ſic erāt quedā que vix
potimus inuenire: q̄ et ip̄a utilitatis
occultacō aut huſlitatis exercitatio

est. aut exaltacōis attricō: cū omīmo natura nulla sit malū. nomēq; hoc nō sit nisi p̄uacōis bonū: s; a terremis usq; ad celestia q; a visibilib; usq; ad inuisibiliā. s;ut alij bonis bona alia melior: a ad hoc in eq;lia ut essent oia. Deus aut ita est artifex magnus in magis. ut minor nō sit in paruis. q; parua nō sua grāditate. nā nulla ē. sed artificis sapientia metēda s;ut: sic in specie visibiliis homīs. si vñ radatur supcilii q; p̄pemodū nichil corpori. et q; multū detrahit pulchritudini: qm nō mole co stat. s; parilitate mēbrorū ac dimensione. Nec sane multū mirādū est q; hñ q; nōnullā putat naturā esse quodā cōtrario exorto p̄pagatā p̄ncipio nolūt accipe istā causam creatōis rerū. ut bonus deus cōderet bona: credentes potius ad emūdāda molimia rebellatis aduersū se mali extremane cessitate p̄ductū suāq; naturā bonam coercedo supandoq; miscuisse: q; turpissime pollutā. et crudelissime captiuatā et op̄issam vix mūder labore magna ac liberet nō tñ totā: s; q; eius nō potuerit. ab illa inq;naçōe purgari tegmē ac vinculū futuri hostis victi et inclusi. Sic aut manichei nō despererūt et potius insamrēt si dei naturā sicut ē immutabilē atq; omīmo incorruptib; le crederēt cui nocere nulla res possit: animā vero q; volūtate mutari in dētrius. et peccato corrūpi potuit. atq; ita incommutabilis veritatis luce p̄uari. nō dei partē. nec eius nature que dei est. s; ab illo conditā lege imparē o ditorū: xp̄iana sanitatem sentiret. **C. xxiii**

Sed multo est mirandū amplius q; enī quidā qui vñ nobiscum credūt om̄ p̄ncipiū esse rerū. nullāq; naturā q; nō ē qd̄ deus nisi ab illo cōditore esse non posse: noluerūt tñ istā causā fabricādī tā bonā ac simplicez bene ac simpliciter credē ut deus bo-

nus oderet bona. et essent post dū q; nō essent qd̄ ē deus: bona tñ q; nō face ret nisi bonus. **S**ed aias dicūt nō quidē partes dei s; factas a deo. peccasse a cōditore recedēdo. et diuersis p̄gresib; p̄ diuersitate peccatorū. a celis usq; ad terras. diuersa corpora. q; vincula meruisse: et hunc esse mundū eāq; causam mūdi fuisse faciēdi: nō ut oderet bona: s; ut mala cohiberēt. **V**ine orogenes ure culpat. In libris enim quos appellat piarchonid ē de p̄ncipis hoc sensit. hoc scripsit. **S**ibi plus q; dici potest miror hoīem i ecclēasti cōs literis tā doctū tā exercitatū. non attēdille p̄mū q; hoc essi otrariū sc̄pture huius tāte auctoritatis mēcōmī q; p̄ oia opa dei subiugēs et vidit deus q; bonū ē opletisq; omib; inferēs et vidit deus om̄ia q; fecit et erat valde bona. nullā aliā causam faciēdi mūdi intelligi voluit nisi ut bona fierēt a bono deo: vbi si nemo peccass̄ tantūmō naturis bonis ess̄ mūdus ornatus et plenus: et q; p̄cēm est nō ideo cūcta sūt impleta p̄cēs cū bonorū lōgē maior numerus i celestib; sue nature ordinē fuerit: nec mala volūtas q; nature ordinatis seruare noluit ideo iusti leges oia bñ ordinatis effugit: qm sic pictura cū colore nigro loco suo positio. ita vniūitas rerū si quis possit intueri. enī cū peccatorib; pulchra est: q̄uis p̄ seip̄os consideratos sua deformitas turpet. Deinde vidē debuit originēs i quicūq; ista sapiūt. si hec op̄imō vera ess̄ mūdū ideo factū. ut amme p̄ meritis peccatorū suorū tāq; ergastula quib; penaliter includerētur corpora accepint supiora et leuiora q; nimis. inferiora et grauiora q; amplius peccauerūt demones quo deterius nichil ē. terrena corpora quib; inferius et grauius nichil est potius q; homies etiam bonos habere debuisse: nunc vero ut

intelligeremus animarum merita non
qualitatibus corporis esse pensanda. ae-
riū pessimus demon: hō aut et nūc lie;
malus lōge immoralis mitiorisqz malicie
et certe ante peccatum tñ luteū corpus
acepit. Quid aut stultius dici potest
q̄ istū solē. ut in uno mūdo vnius ess;
nō decor pulchritudinis. vel etiā salu-
ti rerū corporalium oculis artificē deū.
sed hoc potius euemisse. q̄ una anima
sic peccauerat ut tali corpe mereretur
includie. Ac p hoc si cōtigisset. ut non
una h̄ due imo nō due h̄ decē. vel cen-
tū: centū soles habet hic mūdus. Qd
ut nō fieret. nō opificis p̄missione mi-
rabili ad rerū corporalium salutē decorē-
qz consultū est. h̄ ostingit potius tan-
ta vnius anime p̄ gressione peccantis
ut sola corpus tale mereret: nō pla-
ne animarum de quibz nesciunt quid lo-
quātur: h̄ eoz ipoz qui talia sapūt.
multū longe averitatē et merito ē co-
ercenda p̄ gressio. Nec ergo tria q̄
supius omēdau. cū i vnaquaqz crea-
tura reqrūtūr. q̄s eā fecerit. p qd̄ fecerit
q̄re fecerit ut respōdeat. deus p suū v-
bū. q̄ bona ē: vtrū altitudine mīstica
nob̄ ipa trinitas intimetur hoc est pa-
ter et filius et spūs sanctus: an aliquid
occurrat qd̄ hoc loco sc̄pturarū id ac-
cipiendū esse p̄hibeat. multi sermōis
est questio: nec om̄ia uno volumie ut
explicemus vrgendū ē. ¶ Ca. xxiiij.

Dedimus et tenemus. et fidel-
iter p̄dicamus. q̄ pater genu-
rit verbū. hoc est sapiētā p quā facta
sūt oia vngemittū filiū vñus vñū. co-
eternus coeternū. sūme bonus equa-
liter bonū. et q̄ spūs sanctus simul pa-
tris et filij sit spūs. et ipē substātia-
lis et coeternus ambo. atqz hoc to-
tū. et trinitas sit ppter p̄prietate plo-
narū. et vñus deus ppter inseparabilez
omnipotētē. sic vñus omnipotēs ppter inse-
parabile omnipotētā: ita tñ ut etiā cū de-

līgulis q̄ritur. vñusquisqz eoz. a de-
us et omnipotēs ēē respondeat: cū vero
de omnibus simul. non tres dñ. vel tres
omnipotētes: h̄ vñus deus omnipotēs.
Tanta est ibi i tribz inseparabilis vni-
tas: q̄ sic se voluit p̄dicari. Vtrū aut
boni p̄ris et boni filij spūs sanctus. q̄
omumis ambobus ē recte bonitas di-
ci possit amboz: temerariā nō audeo
p̄cipitare sentenā. Verū tamē ambo-
rū eū dicere sanctitatem facilius ausus
fuerō nō amboz q̄i qualitatē: h̄ ipam
qz substātia: et terciā in trinitate pso-
nā. Ad hoc enī me p̄babilius ducit. q̄
cū sit ipater spūs. et filius spūs. et p̄
sanctus et filius sanctus: p̄prie tñ ipē
vocatur spūs sanctus: tanq̄ sanctitas
substātialis. et cōsubstātialis ambo-
rū. H̄ si nichil ē aliud bonitas di-
una q̄ sanctitas. pfecto et illa diligē-
tia racōis est. nō p̄sum p̄cōmis auda-
cia: ut in opibz dei secreto quo dā lo-
quēdi mō quo nra exerceat intencō
eadē nobis insuata intelligat tri-
nitas: vñāquāqz creaturā. quis fece-
rit: p quid fecerit: ppter quid fecerit.
Pater qui p̄te intelligit verbi q̄ dixit
ut fiat: qd̄ aut illo dicēte factū est: p-
culdubio p̄verbū factum est. In eo
vero q̄ dicit̄ vidit deus quia bonū ē.
satis significatur deū nulla necessitate
nulla sue cuiuscq̄ vilitatis indigētā: h̄
sola bonitate fecisse qd̄ factū est. id ē
q̄ bonū est. Qd̄ ideo postea q̄ factū
est dicit̄: ut res q̄ facta est cōgruē
bonitati ppter quā facta est in dicet.
Que bonitas si spūs sanctus recte in-
telligitur: vñūla nob̄ trinitas in su-
is opibz intimat̄. Inde est ciuitatis
sancte q̄ in sanctis angelis sursum ē. et
origo. et informacō. et bñtudo. Nam
si querat vñ sit. deus eā cōdidit. Si
vñ sit sapiēs: a deo illuminatur. Si
vñ sit felix: deo fruitur. subhistēs mo-
dificat̄. o templas illuminatur: m̄herēs

Liber undea⁹

iocūdatur. Est. videt. amat. In eternitate dei viget: in veritate dei lucet: in bonitate dei gaudet. Ca. xxv.

Quantu intelligi datur hinc phisiapietie disciplinā tripartita esse voluerut: immo tripartita esse aduertere potuerūt. Neque enī ipi instituerunt ut ita esset: sed ita esse potius inueniēt. Cuius una pars appellatur phisica. altera loyca. tercia ethica: quare non a latinitate iam multorum literis frequētata sunt ut naturalis. racionalis. moralisque vocari: quas etiam in octavo libro breuiter pstrinximus: nō quod sit sequens ut isti in his tribus aliquid secundum deum de trinitate cogitauerūt: quod uis plato primus istam distribucionē repisse. et commendasse dicatur. cui neque naturū omnium auctor. nisi deus visus est neque intelligentie dator. neque amoris quod bene beatique viuit inspirator. Sed certe cū de natura rerū. et de ratione in dage veritatis. et de bono fine ad quē cūcta quod agimus referre debemus. diversi diuersa sentiūt: in his tamen tribus magnis et generalib⁹ questionib⁹. oīs eorum versat̃ intencō. Ita cū in unaquam eam quod quisque sectetur multiplex disceptantia sit opinonū: esse tamen aliquā nature causam. scientie formā. vite sumā. nemo cūcta. Tria quod sūt que in unoquodk⁹ homine artifice spectatur ut aliquid efficiat: natura. doctrina. visus. Natura in genio: doctrina scientia; visus fructu diuidicādus est. Nec ignoro quod proprius fructus fructis. visus uterū sit atque hoc interesse videat. quod ea re frui dicimur quod nos nō ad aliud referenda per seipsum delectat: ut vero ea re quā propter aliud querimus. Unde tempalib⁹ magis utendū est quod fruendū. ut frui mereamur eternis: nō sicut pueri qui frui volūt nūmō. ut autē deo: quoniam nō nūmō propter deum impedit. sed deum propter nūmō colūt. Verūtamen

eo loquendi modo quē plus obtinuit consuetudo: et fructibus vtimur: et vobis fruimur. Nam et fructus iam proprie dicuntur agros: quibus utiq⁹ oīs temporaliter vtimur. Hoc itaq⁹ vsu dixerim in his tribus q̃ in hominē spectāda om̃onui: que sunt natura. doctrina. visus. Ex his propter obtinēdā beatā vitam. tripartita ut dixi a phis mūta ē disciplina: naturalis propter naturā: rationalis propter doctrinā. moralis propter visu. Si ergo natura nostra esset a nobis. perfecta et nōram nos genuissemus sapientiā nec ea doctrinā id ē aliud de discendo p̃cipe curaremus: et nō amor a nobis perfectus. et ad nos relatus. ad beatē vivendū sufficeret: nec bono alio quo fruerem̃ vlo indigeret. Nū vero quia natura nostra ut esset deus habet auctore: pculdubio ut vera sapiamus ipsum debemus habere auctore: ipsum etiam ut beatissimus suavitatis intime largitorē.

Et nos quidē in nobis Ca. xxvi. vobis tamē nō equalē. immo valde longeque distante. neque coeternā. et quod breuius totū dicit. nō ēiusdē substātie cuius deus est. tamen quod deo nichil sit in rebus ab eo factis natura proprius. imaginē dei hoc ē illius sume trinitatis agnoscamus: adhuc quod reformacionē proficiendā: ut sit etiam similitudine prima. Nam sumus: et nos esse nouimus: et id esse ac nosse diligimus. In his autē tribus quod dixi: nulla nos faltas verisimilis turbat. Nō enī ea sicut illa quod foris sūt: vlo sensu corporis tangimus velut colores videndo. sonos audiēdo. odores olfactēdo. sapores gustādo. dura et mollia cōtrectādo sentimus: quorū sensibiliū etiam imagines eis similimas nec iam corporē eas cogitacō eversamus. memoria tenemus. et per ipsas in istorū desideria occitamur: sime vlla fantasia. vel fantasmatu: imaginacionē ludificatoria nō nichil

esse me; idqz nosse et amare certū est.
Nulla hīs veris achaemicorū argumen-
ta forimēdētur dicētū. Quid si fal-
leris? Si enī fallor. sum. Nam qui nō
est: vñiqz nec falli potest. Ac p hoc sū:
si fallor. Quia ergo sū: quō esse me fal-
lor. qn̄ certū est me esse si fallor? Quia
igitur essez q̄ fallerer: etiā si fallar. p-
culdubio in eo q̄ noui me esse nō fal-
lor. Consequēs aut̄ est: ut etiā i eo q̄
me noui nosse nō fallar. Hic enī noui
esse me. ita noui etiā hoc ipm nosse me
eaqz duo cū amo. eundē q̄ amorem
quiddaz terciū imparis estimacōnis
eis. q̄s noui rebus adiūgo. Neqz enī
fallor amare me. cū in hīs q̄ amo nō
fallor: quāq̄ et si illa falsa essent: fal-
sa me amare verū esset. Nam quo pa-
cto recte reprehenderer. et recte p̄hi-
berer ab amoē falsoz: si me illa ama-
re falsū esset. Cū vero et illa vera atqz
certa sūt: q̄s dubitet. q̄ eorū cū amā-
tur. et ipē amor verus. et certus est. Tā
porto nemo est qui esse se nolit: q̄ ne-
mo est q̄ nō beatus esse velit. Quō enī
pt̄ beatus ēe: si nichil sit. Ca. xx vii.

Tā vero vi quadaz naturali ipm esse
iocundū est: ut nō ob aliud et hī qui
miseri sūt nolint interire: et cū se mis-
eros esse sentiat. nō seipos de rebz: sed
miseriā suā potius auferri velint. Illis
etiā q̄ et fibi miserrimi apparēt. et plas-
ne sūt: et nō solū a sapiētibz qm̄ stulti-
verū et ab hīs q̄ se beatos putāt mi-
seri iudicāt. q̄ paupes. et mēdici sūt:
si quis immortalitatē daret. quo nec
ipa miseria mozeret. ip̄posito fibi. q̄ si
in eadē miseria semp̄ esse nollēt nulli-
et nulq̄ essent futuri. hī om̄imo peritu-
ri: pfecto exultarēt leticia: et sic semp̄
eligerēt esse q̄ om̄imo nō esse. Huius
rei testis est: notissimus illorū sensus.
Vñ enī mori metuūt. et malūt in illa
erūna viue q̄ eam morte simire: nisi q̄
satis appetet qntū refugiat natura nō

esse. Atqz ideo cū se nouerit esse mo-
rituros p magno beneficio. sibi hanc
in se pendī misericordiā desiderat: ut aliqui
p̄ductus i eadē m̄ seraviāt tar-
duisqz moriāt. Proculdubio ergo
indicit immortalitatē salte talē q̄ nō
habeat finē mēdicitatis: q̄nta gratia
lacoē suscipere. Quid aialia etiā irra-
cōnabilia quibz datū nō est ista cogi-
tare: ab immensis dracombz usqz ad
exiguos vñiculos. Nōne se esse vd-
le: atqz ob hoc interitū fugere om̄ibz
quibz possunt motibz indicant. Quid
arbusta om̄esqz frutices quibz nullus
est sensus ad vitandā manifesta mo-
cōne p̄miciē. Nōne ut in auras tutum
acuminis germē emittat: aliud terre
radicitus affigūt. quo alimentū tra-
hant. atqz suū quodāmodo esse cō-
seruēt. Ip̄a postremo corpora quibz nō
solummodo sensus nec vlla salte semi-
nalis est vita: ita tñvel exiliūt i supna
vel in imā descendūt. vel librātur i me-
dijs: ut essentiā suā vbi scđm naturaz
possunt esse custodiāt. Tā vero nosse
qntū amet: quāq̄ falli nolit humana
natura vel hīm in telligi pt: q̄ lamentari
quisqz sana mēte mauult. q̄ leta-
ri in amētia. Que vis magna at: mi-
rabilis mortalibz p̄ter hōies ammā-
tibz nulla est: licet eoz quibusdā ad
istā lucē cōtuendā multo q̄ nobis fit
acrior: sensus oculorū: hī lucē illā inco-
poreā ottingē nequeūt qua mens vñ
quodāmodo radiat: ut de hīs om̄ibz
recte iudicare possimus. Nam in-
quantū eā capimus: intantū id possiu-
mus. Verū tñ inest sensibz irracōna-
bilū animātiū scientia nullo modo: at
cerite scientie quedā similitudo: cete-
ra aut̄ rerū corporalū nō q̄ sentiūt. sed
q̄ sentiūt. sensibilia nūcupata sunt:
quorū in arbustis hoc simile ē sensibz
q̄ alūt. et gignūt. Veruntamē et
hec om̄ia corporalia latentes in natura

causas habent: sed formas varias quibus mundi huius visibilis structura formosa est. sentiendas sensib⁹ prebet ut pro eo qđ nosse nō possunt. qđ innotescere velle videatur. Sed nos ea sensu corporis ita capimus: ut de hīs non sensu corporis iudicemus. **H**abemus enī aliū interioris hōis sensū. isto lōge p̄stantiorem quo iustavel iusta sentimus: iusta p̄ intelligibile specie: iusta p̄ eius p̄uacō. Ad huius sensus officiū. nō acies pupille. nō formē auricule. nō spiramē narū. nō gustus fauciū. nō ullus corporeus tactus accedit. **I**bi me et ēē. et hoc nosse certus sū: et hec amo: atqđ amāe me simile.

Alter certus sum. **C**a. xxvij. Ed de duob⁹ illis essentialē; et noticia quātū amētur i nobis. et quē ad modū etiā in ceteris rebus q̄ infra sūt. eoz repiaſ et si differēs. quedā tñ similitudo: q̄ntū suscep̄ti huius operis racō visa ē postulaē satis diximus. De amore aut̄ quo amat̄: vtrū et ipse amor amet̄. nō dictū est. Amat̄ aut̄: et hīc p̄bamus: quo i homīb⁹ q̄ rectius amātur. ip̄e magis amat̄. Neqđ enī vir bonus merito dicit̄ qui scit qđ bonū est: sed qui diliḡit. Cur ergo et in nobis p̄pis nō et ip̄m amore nos amāe sentimus: quo amamus. quicqđ boem amamus. Est enī amor quo amatur qđ amandū nō est: et istū amorez odit̄ in se qui illū amat quo id amat̄. qđ amandū ē. Possunt enī ambo esse in uno hōie: et hoc bonū ē homī. ut illo p̄ficiente quo bñ viuimus. iste deficiat quo male viuimus: donec ad p̄fectū sanet̄. et in bonū cōmutet̄ omne qđ viuimus. Si enim pecora essemus carnalē vitā et qđ scđm sensū eius est amaremus: idqđ esset sufficiēs bonum nřm: et scđm hoc cū ess̄ nobis bñ. nichil aliud quereremus. Item si arbores essemus. nichil quidē sentiētes moni-

amare potuissimus: verūtamē id qđ appetere viderem: quo feracius essemus vberiusqđ fructuose. Si essem⁹ lapides. aut fluctus. aut ventus. aut flāma: vel qđ huiusmodi. sine ullo qđē sensu atqđ vita: nō tñ nobis deesset qđ quidā nrōz locoz atqđ ordinis appetitus. Nā velut amoēs corp̄m. momenta sūt ponderū: sive deorsū gravitate: sive sursū levitate m̄tāt̄. Ita enī corpus pondē sic amimus amore fertur: quocūqđ fertur. Qm̄ igitur hōies sumus. ad nr̄i creatoris imagmē creati. cuius ē vera eterna veritas. eterna qđ vera caritas est: quia ip̄e eterna et vera et cara trinitas neqđ confusa. neqđ separata in hīs quidē rebus que infra nos sunt. qm̄ et ip̄a nec aliquo mō essent. nec aliqua specie continetur. nec aliquē ordīne vel appetērē vel tenerēt̄ nisi ab illo facta essent qui sume est. qđ sume sapiēs est. qui sume bonus est. tanqđ p̄ omnia qui fecit mirabilē stabilitate currētis. qđ quēdā eius alibi magis. alibi minus impressa vestigia colligamus: in nobis aut̄ ip̄is eius imagmē otuentes. tanqđ m̄mor ille euāgelicus filius ad nos metip̄os reuerſi surgamus: et ad illū eamus. a quo peccando recesseramus. Ibi esse nřm non habebit mortem: ibi nosse nřm nō habebit errorē: ibi amare nřm nō habebit offensionē. Nunc aut̄ tria ista nřa quāvis certa teneamus nec alii ea credamus testib⁹. si nos ip̄i p̄sentia sentiamus at̄ interiore veracissimo cernamus aspectū: tñ quādiu futura vel vtrū nunqđ defutura. et quo si bene quo aut̄ si male puentura sint. qm̄ p̄ nosip̄os nosse nō possumus. alios hīc testes vel q̄rimus vel habemus: de quorū fide cur nulla debet esse dubitacō nō est iste si posterior erit diligentius dissenseris locus. In hoc aut̄ libro de ciuitate que

Inventio rationis

nō pegrinatur in huīs vite mortali-
tate sed immortalis semp in celis est.
id est de angelis sanctis deo coherēti-
bus qui nec fuerūt vñq;. nec futuri sūt
desertores: inter quos et illos q̄ eter-
nā lucem deserētes tenebre facte sūt
deū p̄mitus diuīsſe iam diximus: illo
adiuuante qđ cepimus explicemus.

Tilli quippe angelis sancti **A**Ca. xxix.
nō p̄ vñba sonātia deū discūt: h̄ p̄ ipaz
p̄sentiā immutabilis veritatis: hoc est
verbū eius vñgenitū. **E**t ipm vñbū et
p̄rem et eorū spiritū sanctū eāq; esse
imsepabilē trinitatē. Singulasq; in ea
p̄sonas esse vñā substātiā. et tñ om̄es
nō tres deos esse h̄ vñū deū ita noue-
rūt: ut eis magis ista q̄ nosip̄ nobis
cogm̄i sumus. **H**am q̄ creaturā me-
lius ibi hoc ē in sāpiētia dei tanq̄ i ar-
te qua facta sūt. q̄ in ea ipa scūnt: ac
per hoc q̄ seip̄os ibi melius q̄ in seip̄is.
Verūtamē et i seip̄is scūnt. Facti sūt
enī: et aliud sūt q̄ ille qui fecit. Ibi er-
go tāq̄ in diurna cogmōe: in seip̄is
aut tanq̄ in vespina: sic iā supradixi-
mus. **V**ultū enī differt vtrū in ea ras-
cōe cognoscat̄ aliquid scđm quā fa-
ctū est: an in seip̄o. **D**icit aliter scitur
rectitudo līneāz scūveritas figura-
rū: aliter cognoscat̄ cū intellecta cō-
spicit̄: aliter cū in puluē scribit̄. **E**t al-
iter iusticia in veritate incōmutabili:
aliter in aīa iusti. **D**ic deī de cetera:
sicut firmamentū inter aīq; supiores.
qđ celū vocatū est: sicut de osii. aqua-
rū ogeries. terreq; nudacō. et herba-
rū instituō atq; lignorū: sic solis ac
lune stellarūq; condicō. sicut aquis
aīalū. volucrū sc̄zat̄; pisciū beluarū-
q; natangū. sicut quorūq; in terra ḡ-
dientū atq; repentiū: et ipius homis
qui cunctis in terra rebus excelleret.
Omnia hec aliter in vñbo dei cognoscū-
tur ab angelis vñbī habēt causas racō-
nesq; suas id ē scđm quas facta sunt

incōmutabiliter p̄manētes. aliter in
seip̄is: illa clariore. hae obscurōe co-
gīcōe velut artis atq; operū: que tñ
opera cū ad ipius creatoris laudem
veneracōneq; referūt. tanq̄ mane
lucessit in om̄ib; oculis contēplantū.

Hec aut̄ ppter sena. **C**a. xxx.
Nrij numeri pfectōe eodem die
sexies repetito sex dieb; pfecta nar-
rantur: nō q̄ deo fucit necessaria mo-
ra tēporū q̄i qui nō potuerit creaē oīa
simul q̄ deinceps congruis motibus
pacerēt tempa: h̄ q̄ p̄ senarū nume-
rū el̄t operū significata pfectio. Nu-
merus quippe senarius p̄mus cōple-
tūt suis partib; id ē sexta sui parte. et
tercia. et dimidia que sūt vñū et duo
et tria: q̄ in sumā ducta sex fūt. **A**r-
tes aut̄ in consideracōne numerorū ille
intelligēde sūt q̄ quote sūt dici pt: si-
cut tercia. quarta. et deinceps aliquo
numero denomiato. **N**e q̄ enī exēpli
gratia q̄ in nouenaio numero quarta
pars aliqua eius ē. ideo dici pt quo-
ta eius sit: vñū aut̄ potest. nam nona
eius est: et tria potest nam tercia eius
est. **C**onūcte vero iste due partes eius
nonasq; atq; tercia. id est vñū et tria:
longe sūt a tota sumā eius qđ ē no-
uem. **I**teq; in denario q̄ ternarius est
aliqua pars eius. h̄ quota sit dici non
potest: vñū aut̄ pt. **N**am decima pars
eius ē. **H**ab; et quītā. qđ sūt duo: ha-
bet et dimidiā qđ sunt quīq;: sed bee-
tres partes eius decima et quītā et di-
midia. id est vñū et duo. et quīq; simul
ducte nō opulent decem: sūt enim octo.
Duodenarij vero partes numeri. in su-
mū ducte: trāsēt cū. **H**ab; enī duo:
decimā qđ est vñū. habet sextā q̄ sūt
duo. hab; et quartā que sūt tria hab;
terciā q̄ sūt quīor; hab; dimidiā que
sūt sex. **V**nū et duo et tria et quātuor
et sex: nō duo decā. h̄ amplius id ē se-
decim sūt. **H**oc breuiter om̄emorādū

Liber unden⁹

putauit ad om̄ēdandā senarij numeri pfectōne qui p̄mus ut dixi partib⁹ suis in sumā redactis ip̄e p̄ficitur: in quo pfectit deus opa sua. Vnde racō numeri contēnēda nō est: q̄ in multis sanctar⁹ locis septuraꝝ q̄ magni esti māda sit lucet diligēter in tuentibus. Nec fruſtra i laudib⁹ dei dictū ē: oia in mensura et in numero et pondē diſpoſuſti. Ca. xxxi.

The septimo aut̄ die id est eodē die septies repetito qui numerus etiā ip̄e alia racōne pfectus est dei requies cōmendatur in qua p̄mu sanctificacō ſonat: ita deus noluit iſtu diē in vllis ſuis opib⁹ ſanctificare: h̄i requie ſua que nō h̄iſpam. Neq; enī ulla crea- tura eſt ut etiā ip̄a aliter in dei v̄bo ali- ter i ſe cognita faciat alia velut dñr- nā: aliu d velut vſptinā noticiā. De ſe- ptenarij porro numeri pfectōne dici quidē plurima poſſunt: sed liber iam iſte plixus eſt: et vereor ne occaſione cōpta. ſcientiolā n̄ram leuiter magis q̄ vtiliter iactare velle videam⁹. Ma- benda ē itaq; racō moderacōnis atq; grauitatis: ne forte cū de numero mul- tu loq̄mūr. mensurā et pondus negli- gere iudicemur. Hoc itaq; ſatis fit aſmonere: q̄ totus impar primus nu- merus ternarius ē. totus par q̄terna- rius: ex quib⁹ duob⁹ ſepenarij co- ſtat. Ideo p̄ vniuero ſepe pom̄ ſicuti ē. ſepes cadit iustus et reſurget: id eſt quotiēſciq; ceciderit nō perit. Qd nō de iniquitatib⁹ h̄i de tribulačōnib⁹ ad huilitatē pducētib⁹ intelligi voluit. Et ſepies in die laudabo te: qd alibi alio mō dictū ē. ſemp laus eius in ore meo: et multa huuſmōi i diuiniſ au- toritatib⁹ repūtūr: in quib⁹ ſepenarij numerus ut dixi p̄ cuiusq; vni ueritate pom̄ ſolet: ppter hoc eodem ſepenario numero ſigmficatur ſpūs ſanctus: de quo dñs ait. docebit vſos

om̄ē veritatē. Ibi requies dei: qua re- quiescit in deo. In toto quippe id eſt in plena pfectione requies: in parte aut̄ labor. Ideo laboremus. q̄diu ex pte ſamus: ſed cū venerit qd pfectus eſt qd ex pte eſt euacuabit. Hinc eſt q̄ etiā ſepturas iſtas cū labore rima- mur. Sancti vero ageli ad quorū ſo- cietatē agregacōz in hac pegrinacō- ne labore hiflissima ſuſpiramus: ſic ha- bent pmanēdi eternitatē. ita cognos- cendi facilitatē: et requiescendi felici- tate. Dime difficultate q̄ippe nos ad- miuāt: qm̄ ſpiritualib⁹ motib⁹ puris

Det liberis nō laborāt. Ca. xxxii. Equis aut̄ otendat et dicat. non sanctos angelos eſſe lignificatos in eo qd ſcriptū eſt. fiat lux et facta eſt lux: h̄i quālibet lucē tūc p̄mu facta eē corporēa aut opimēt aut doceat: an- gelos aut̄ p̄us eſſe factos nō tū ante firmamentū. qd inter aquas et aq; ſactum appellatū eſt celū. h̄i ante illud qd dictū eſt in principio fecit deus ce- lū et terrā: atq; illud qd dictū ē in prin- cipio. nō ita dictū eſſe tanq; p̄mu hoc factū ſit. cū ante fecerit angelos: h̄i q̄ om̄ia in ſapiētia fecit qd eſt v̄bū eius. et ip̄m ſeptura principiū noiauit. h̄i ip̄e in euāgelio iudeis q̄rentib⁹ quis eſſe reſpōdit eſſe ſe principiū nō ecōtrario referam contēcōnē: marie q̄ hoc dele- etat plurimū. q̄ etiā in ſumo exordio ſancti libri geneſeos trinitas omen- datur. Cum enī ita dicit. in principio fecit deus celū et terrā. ut p̄ ſeciffe in- telligat in filio. ſicut testat̄ psalmus vbi legit̄ q̄ magnificata ſūt opa tua dñe. om̄ia in ſapiētia fecisti: cōueni- entiſſime paulopost ſmemorat̄ etiā ſpūs ſanctus. Cū enī dictū eſſe qualē terrā p̄mitus fecerit. vel quā molē ma- teriā ſuture oſtruct ſūt mūdi celi et terre noīe nūcupauerit: ſubiciēdo. terra aut̄ erat inuſibilis et incoſtituta

et tenebre erant sup abissum: mox ut
trinitatis cōmemoracō compleretur.
spūs inq̄t dei ferebat̄ sup aquā. Pro-
inde ut vollet quisq; accipiat qd̄ ita p-
fundū est ut ad exercitacōz legētiū a
fidei regula nō oberrātes pluēs possit
generare sentētias: dei tamē angelos
sanctos in sublimib; sedib; non qui-
de deo coeternos. h̄ tñ de sua sempiter-
na. et vera felicitate securos. et certos cē
nemo ambigat: ad quorū societatem
p̄tinere paruulos suos dñs docēs. nō
solū illud ait erūt equales angelis dei
verū ipi q̄ angeli qua contēplacōne
fruantur ostendit vbi ait. **Videte ne**
contēnat̄ vnū ex pusillis istis: dico
aūt̄ vobis: q̄r̄ angeli eorū semp̄ vidēt
faciē pris̄ mei q̄m celis ē. **Ca. xxxiiij.**

Decasse aut̄ quosdaz angelos
et in huius mudi ima detrusos
qui eis velut career ē. usq; ad futurā in
die iudicij vltimā dānacōz ap̄lus pe-
trus aptissime ostēdit dicens. q̄ deus
angelis nō p̄cepit peccātib;: s̄ careeri-
bus caliginis inferni detrudēs tradi-
dit in iudicō pumēdos reseruari. In-
ter hos ergo et illos dñi et ope vel p-
scientia diuīsisse quis dubitet. illosq;
lucē merito appellari q's cōtradicat:
qñquidē nos adhuc i fide viuētes. et
eoꝝ eq̄litatē. sperātes vtq; nōdū te-
nētes. iā lux dicti ab ap̄lo sumus. **Fui**
stis enī aliquā inq̄t tenebre: nūc aut lux
in dño. **I**stos vero deſtores tenebras
aptissime nūc pari pfecto aduertūt
qui peiores esse homib; infidelib; siue
intelligūt. siue credūt. **Quapropter**
et si alia lux i isto huius libri loco in-
telligenda est. vbi legimus vbi dix-
it deus fiat lux. et alie tenebre siḡm̄fi-
cate sūt in eo q̄ scriptū est diu: si deus
inter lucē et tenebras: nos tñ has du-
as angelicas societates. vna frumentē
deo. aliā tumentē tīpo: vna cui dicitur.
adorate eū om̄es angelī eius. aliam

cūius p̄m̄ceps dīc hec om̄ia tibi da-
bo si p̄stratus ad oraueris me: vnam
dei sancto amore flagrantez alteram
pprie celitudo immūdo amoē fu-
mantē. et qm̄ sicut sc̄ptū est. deus si p-
bis resistit. hūlib; aut̄ dat gratiā: il-
la in celis celorū habitantē. istā inde
deiectā i hoc īfimo aereo celo tumultu-
tuantē: illā lumīosa pietate tranquillā
istā tenebroſis cupiditatib; turbulē-
tā: illā nutū dei clementer subueniente
iuste vlciscentē. istā suo fastu s̄bdēdi
et nocendi libidine estuantē: allam ut
quantū vult consulat̄ dei bonitati mi-
nistriā istā ne qntū vult noceat̄ dei po-
testate frenatā: illā huic illudentez
ut nolēs p̄fit. p̄secucōmb; s̄ns. hanc
illi inuidentē cū peḡnos colliḡit si-
os. **N**os ergo has duas societates
angelicas inter se disparest atq; con-
trarias. vna et natura bonā. et volunta-
te rectā. aliā vero natura bonā s̄volu-
lūtate pueram. alijs manifestiorib;
diuīm̄ sc̄pturarū testimonij decla-
rat̄. q̄ etiā i hoc libro cui nomē est
genēs. lucis tenebrarūq; vocabulis
siḡmificatas existimauimus: etiā si a-
liud hoc loco sensit forte q̄ scripsit nō
est inutiliter obscuritas huius p̄tra-
ctata sentētie: q̄ et si volūtate aucto-
ritatis libri huius īdagare necū-
mus. a regula tñ fidei q̄p alias eius-
de auctoritatis sacras literas satish-
delib; nota ē. non abhorruimus. **E**t si
enī corpora cōmemorata sūt op̄a dei
habēt p̄culdubio nōnullā similitudi-
nē spiritualiū sc̄dm̄ q̄ dicit ap̄lus: oēs
enī vos filij lucis estis et filij diei: non
sumus noctis neq; tenebrarū. **D**i aut̄
hoc sensit etiā ille q̄ sc̄p̄it ad p̄fectio-
re disputacōis ordinē nīa puenit in-
tentō: ut homo dei tā eximie diu īeq̄s
sapiētie īmo p̄ eū spūs dei ī cōmemo-
randis op̄ibus dei que oīa sexto die
biat esse p̄fecta nullo modo angelos

p̄termisſe credat: siue in principio q̄ primo fecit: siue quod couenctus intelligitur in principio q̄ in verbo um̄ gemito fecit. sc̄ptū sit: in principio fecit deus celū et terrā quibus noībus um̄ salis ē significata creatura: vel spirituālis vel corporalis qđ est credibilis: vel magne due partes mūdi quibus om̄ia que creata sūt ostēntur: ut p̄missus eā totā p̄poneret: ac deinde de partes eius secundū mysticū dierū numerū exeq̄ retur. **Ca.** xxxiii.

Danq̄ nōnulli putauerint a quarū noīe significatos quodāmo p̄plos angelorū: et hoc esse qđ dicitū est: hiat firmamentū inter aquā et aquā: ut sup̄ firmamentū angelī intel ligatur: infra vero vel aque iste visibili. vel malorū angelorū multitudo: vel om̄ hōim gentes. Qđ sita est: nō illic appetet vbi facti sūt angelī: s̄ vbi discreti: quāuis et aquas. qđ puerissime ac impie vamtatis ē negēt quidem factas adeo: qm̄ nūsq̄ scriptū est: dixit deus hiat aque: qđ possunt simili vamitate etiā de terra dicē. nūsq̄ enī legit̄: hiat terra: sed inquit se p̄tū est in principio fecit deus celū et terrā. Illic ergo et aqua intelligenda ē. Non enim noīe vtrūq̄ op̄tenſū est. Nāipius est mare: sicut in psalmo legit̄ et ip̄e fecit illud: et aridā id est terrā manus eius fixerūt. **S;** hī qui i noīe aquarū que sup̄ celos sūt angelos intelligi voluit ponderib⁹ elemētorū mouētur: et ideo nō putat aquarū fluuidā grauēq̄ naturā i superiorib⁹ mūdi locis potuisse ostēnū. **Q**ui sc̄dm racōes suas. si ip̄i hōiem facere possent: nō ei pituita qđ greci flegma dicit̄: et tanq̄ in elemētis corporis nr̄i aquarū vitē obtinet: in capite poneret. **H**ī enī sedes est flegmatis. sc̄dm dei opus vtiq̄ aptissime. sc̄dm istorū aut̄ oīecturā tam absurdē: ut si hoc nesciremus: q̄ hoc libro

similiter sc̄ptū esset: q̄ deus humorez fluuidū et frigidū ac p̄ hoc grauez in supiore om̄ib⁹ ceteris humani corporis parte posuerit: isti trutinatores elemētorū nequaq̄ crederēt: et si autoritatē eiusdē sc̄pture subditū essent: aliquid aliud ex hoc intelligendū esse censem̄t. **S;** qm̄ si diligēter singula scrutem̄ur at; tractemus. q̄ in illo diuino libro de ostētōe mūdi scripta sunt: et multa dicēda: et a p̄posito cōstituti opis longe digrediēdū est: iamq̄ de duab⁹ istis diuersis inter se atq̄ contrarijs societatijs angelorū: in quibus sūt quedā exordia duarū etiam in rebus hūamis ciuitatū de quib⁹ desinēps dicere institui. q̄ntū satis esse visū est disputauimus: hunc q̄s librū aliquādo claudamus.

Explīcāt libēr vnde cīmus.
Incipiūt capitula libri. xij.

- i **D**e una bonorū angelorum q̄ natura.
- ii **R**ullā essentiā deo esse oītrariā q̄ ab eo qui sume est et sp̄ est: hoc totū videtur diuersū esse qđ nō est.
- iii **D**e imīnicis dei non p̄ naturā s̄ potrariā volūtate: que cū ip̄is nocet bone vtiq̄ nature nocet q̄ viciū si nō nocet nō est.
- iv **D**e natura irracōnalī aut vīta carentiū q̄ in suo genere at; ordīne ab vniuersitatis deore nō discrepat.
- v **Q**d i om̄i natura specie ac mō laudabilis sit creator.
- vi **Q**ue causa sit būtūdīnis angelorū bonorū: et que causa sit miserie angelorū malorū.
- vii **C**ausaz effīcientē male volūtatis non esse querendā.
- viii **D**e amore pueri quo volūtas